

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟ-
ΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ.
ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

Περίοδος Β — Έτος Δον (16ον) | ΑΡΙΘ. 29(638) | Σάββατον, 29 'Ιουνίου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χ. ΣΤΡΙΧΗ Τέχνη και Μαθηματικά.
ΛΑΥΡΑΣ: Πώς μάς γέλασαν.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ: Κόκκινα φύλλα.
ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ: Μισμοί.
ΤΟΛΣΤΟΙ: Το κερνείο της Σουράτης.
Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα και πράγματα.
ΜΙΚΡΟΣ — Η. ΚΕΛΛΗΣ: Επιγράμματα.
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Ξεπροβόδισμα.

Π. Γ. ΚΑΡΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: Τραγούδι.
ΚΙΤΕΡΝΟΣ: Γλωσσικές ιδιοσημασίες.
Ι. ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τα θεία δέντρα.
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΩΔΗΛΩΟΥ: Ο καλός τεχνίτης.
ΓΙΩΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ: Νوستολγίες.
Δ. Π. ΒΟΡΡΟΠΟΥΔΟΣ: Στην 'Αφροδίτη.
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΗΣ: Εφαρμοσμένη αισθητική.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΛΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΛΑ: 'Ελληνική φιλολο-
γία — Ξένη φιλολογία. 'Η Κοινή γνώ-
μη. — Χωρίς γραμματόσημο.

Ἄπέναντι τῆς Πατρίδος σου

ἄπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου

ἄπέναντι τῶν παιδιῶν σου

ΚΑΘΗΚΟΝ

ΕΙΝΑΙ

Αον) Νὰ κάμης οικονομίας.

Βον) Νὰ τὰς εξασφαλίζης, μαζί με ἕνα καλὸν τόκον,

ἀγοράζων

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΦΥΛΑΚΗΣ

(Κριτική τοῦ Ἀριστοῦ κ. Καμπάνη)

«Μίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα» ἐπὶ Δ. Π. Ταγκοπούλου. Ἐκδόσεις Ἐταιρίας «Τύπος». Ὁ συγγραφεὺς ἐκ λογοκριτικοῦ ἀτυχήματος ὀλλοθῆσεν εἰς τὰς φυλάκας Συγγροῦ, ὅπου ἔμεινε τόσον ὅσο τοῦ ἐχρειαζέτο διὰ τὰ μᾶς δώσῃ ἓνα διαλεχτὸ ρεπορτάζ... με ἐπιμύθιο: Ἡ φυλακὴ εἶναι τόπος εἰλικρινείας. Ἐκεῖ κανεὶς δὲν ἀποκρύπτει τὰ κρίματά του, δὲν θεωρεῖ περιττὸν καὶ ἀναξιοπρεπὲς τὰ τὰ ἐξομολογῆται.

Τὸ προσεκτικὸ ρεπορτάζ τοῦ κ. Ταγκοπούλου φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐνδιαφέροντας τύπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἀδελφοκίτνος Κάπαρης μᾶς συγκινεῖ περισσότερο. Μετὰ τετραετῆ ἐγκάθειρξιν ἔχει σχεδὸν ἐξαγριωθῆ. Ὅλοι τὸν συνεχώρησαν, μόνον αὐτὸς δὲν συνεχώρησε τὸν ἑαυτόν του.

Γενικῶς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ταγκοπούλου, γραμμένο χωρὶς καμμίαν φιλολογικὴν ἐπιτήδευσιν, σχεδὸν με ἀτιμελησίαν, παρὰ μερικὰς ὑπερβολὰς τοῦ «ορθοδόξου» δημοτικισμοῦ, διαβάζεται εὐαρέστως.

«Νεοελληνικὴ Ἐπιθεώρησις»

ECCE HOMO

Ἐργάτης Σ. Σώκας. — Καθε κίνησις αἰρεῖ τὴν μορφήν καὶ τὸν χαρακτῆρά της ἀπὸ κείνου τοῦ εὐρίσκονται ἐπὶ κεφαλῆς. Ἄς δοῦμε ποιοὶ κάρουν σήμερον τὸν ἀρχηγό. Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸν κ. Νικόλαον Γιαννιόν. Τὸ Κόμμα του ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ 1911 καὶ ἐντεῦθεν — μόνον ἀπὸ 10—12 ἄτομα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀκόμη πιστὰ εἰς τὸ κόμμα αὐτό. Τὴν μὴ ἀῦξῆσιν τῶν μελῶν, τὴν ἀποδίδω εἰς τὴν μὴ ἐίλικρινῆ καὶ ὀρισμένην κατεύθυνσιν τοῦ σοσιαλιστικοῦ σκοποῦ μας. Ὁ κ. Γιαννιός, κατὰ τὴ γνώμη μου, προφορικῶς ἐκφράζει πολὺ ὠραῖα λόγια γιὰ τὴν ἰδεολογίαν μας, ἀλλὰ δὲν εἶνε ὁ ἄνθρωπος πού, κατὰ τὴν δεδομένην στιγμήν, θὰ μπορέσῃ νὰ δράσῃ. Τοῦτο τὸ σιμπεραίνω ἀπὸ τὴν καιροσκοπικὴν του κατεύθυνσιν, διότι γνωρίζω τὴν σιῶσιν πὸν ἔδειξε εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἣ ἑποῖα στάσις δὲν ἦτο καθόλου σοσιαλιστικὴ. Ἄλλα στάσις σκεπασμένου ἀοτιοῦ! Τὰς τάσεις του δὲ αὐτὰς τὰς ἔχει παρακλονθῆσει κάθε ἀγνὸς καὶ εὐφρῆς ἰδεολόγος καὶ τὰς γνωρίζει βῆμα πρὸς βῆμα. Ἐὰν ὅμως ὁ κ. Γιαννιός θελήσῃ καὶ ἀφήσῃ τὴν μέχρι τοῦδε ὑποκριτικὴν στάσιν του, θὰ εἶνε δυνατόν νὰ φανῆ χρήσιμος. Ἄλλὰ ξεύρω κ' ἐγὼ πάλι... Τὸ παρὲλθόν του με φοβίζει...

Τί ἰδέαν ἔχουν οἱ ἐργάται γιὰ τὸν κ. Γιαννιό;
— Εἰς τὸν ἐργατικὸν κόσμον εἶναι σχεδὸν ἀγνωστος καὶ ἐπομένως δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφανθῆ κανεὶς. Οἱ ἄγνοι σοσιαλισταὶ φρονοῦν ὅτι καὶ ἐγὼ περὶ αὐτοῦ. Ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἓνας καιροσκοπὸς καὶ θέλει διὰ τῆς μεθόδου τοῦ κοινοβουλίου νὰ ἀνέλθῃ...

(Ἐργάτης καὶ παλιὸς σοσιαλιστὴς Κων. Κων-

τραμπῆς).— Ἡ «Κοινωνία» δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐφημερίδα χωρὶς ζωὴ. Ἐπαινεῖ τὸν κ. Νεγροπόντην καὶ βρίζει τοὺς ἀνθρώπους πὸν διανοοῦνται. Εἶναι μᾶλλον μιὰ ἀσικὴ ἐφημερίδα με μάσκα σοσιαλιστικὴ. Ἐχει δίκιο ὅμως ὁ κ. Γιαννιός, διότι εἶναι καὶ μέτοχος δύο ἐταιριῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου φροκὸν εἶναι νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ κεφάλαιά του. Δυστύχημα, πὸν τὸ ἐσπερινὸν μασκαρευμένο φύλλο δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἰδεολογίαν μας. Ἄλλὰ σύντομα θὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ ὁ «Ἐργατικὸς Ἀγώνας» μας.

(Ἐργάτης σοσιαλιστὴς Γ. Στεργίου)... Τὸ 1910 κατόπιν συνεννοήσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐζητήσαμε νὰ ἐλθῇ ὁ σύντροφος Γιαννιός ὡς γενικὸς γραμματεὺς καὶ συντάκτης τῆς «Ἐρεῖνης». Στὴν Πόλιν πὸν βρισκότανε κεινὴ τὴν ἐποχὴ, ἦτο συνεργάτης τῆς μικρᾶς ἐφημερίδος «ὁ ἐργάτης» καὶ ἔγραψε κάποιον ἄρθρον καὶ ἔσχε τὸν δυστυχῆ ἰπεύθυνον ἐργάτη στὴν φυλακὴν. Αὐτὸς δὲ κατώρθωσε νὰ ἐπιβιβασθῆ σὲ ἀτυπλοῖον ἑλληνικὸν καὶ νὰ φέρῃ καὶ νὰ ἐλθῇ ἐδῶ.

Στὴν Πόλιν δὲ ἔφερε γενικὴν χαλάρωσιν καὶ ἀρρασταίωσιν εἰς τὴν ἐργατικὴν ὁργάνωσιν.

Ἐφημερὶς «Ἀναγέννησις»

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

πουλιέται σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ κίβσκια. Ὅσοι θέλουν περασμένα φύλλα νὰ τὰ ζητοῦν στὰ γραφεῖα τοῦ „ΤΥΠΟΥ“, Σοφοκλέους 3.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΤΥΠΟΣ,"

Ζητεῖ ἀντιπροσώπους της εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἱκανοὺς ν' ἀναλάβουν τὴν πώλησιν τῶν βιβλίων της καὶ λοιπῶν ἐκδόσεων της ἐπὶ προμηθεῖα.

Ἀπευθυντέον δι' ἐπιστολῶν:

ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ."

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΑΘΗΝΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α^{ομ} (16^{ομ})

Ἀθήνα, Σάββατο, 29 Ἰουνίου 1919

ΑΡΙΘ. 29 (638)

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Τὴν τιμητικὴν πρόσκληση τοῦ «Νουμά» νὰ πῶ τὴ γνώμη μου γιὰ τὴν Αἰσθητικὴν τῶν Μαθηματικῶν δὲν μπορῶ νὰ τὴ δεχθῶ παρὰ μὲ δειλία.

Γιὰ νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ ζητήματα ποὺ δὲν πιάνονται μὲ τὴ φύσιν, κ' οὔτε καὶ μποροῦν ν' ἀνεβαστοῦν τοῦ ψήλου γιὰ νὰ φανοῦν ξάστερα, πρέπει νὰ χεὶ καὶ ραφινάτη ἱκανότητα, ἀλλὰ κ' ἀνάστημα καὶ τίτλους ποὺ θὰ τὸν κάνουν προκαταβολικὰ ἀξιοπρόσχητο. Γι' αὐτὸ δὲ θὰ τολμοῦσα ποτὲ νὰ δεχθῶ τὴν πρόσκληση τοῦ «Νουμά», ἂν δὲ συλλογιζόμενα πῶς σ' αὐτὸ τὸν κόσμον ὑπάρχει κάτι ποὺ ὄλα τὰ δικαιολογεῖ κ' ὄλα τὰ εὐγενίζει. Κι αὐτὸ τὸ κάτι εἶναι ἡ ἀγάπη.

Δὲν ἔχω τοὺς τίτλους, ἀλλὰ ἔχω τὴν ἀγάπην. Ἀγαπῶ τὰ Μαθηματικά, ὄχι γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τους, ποὺ—οὔτε λίγο οὔτε πολὺ—τὴ θεωρῶ χυδαία ἐκμετάλλευση εἴτε γιὰ τὸ καλὸ, εἴτε γιὰ τὸ κακὸ τῆς ζωῆς—ποὺ γιὰ μένα εἶναι τὸ ἴδιο. Τὰ ἀγαπῶ γιὰ τὴ σοφία τῶν ὑψηλοτέρων τους ἐννοιῶν, γιὰ τὴν ἀπόλυτη φαντασία τους ποὺ τὰ ὀδηγεῖ ὄχι στὸ πραγματικὸ—ὅπως κατὰ πιστεύει ὁ κόσμος—ἀλλὰ στὸ ἀναντίρρητο. Τὰ ἀγαπῶ ἀκόμα—θὰ τὸ πῶ κ' ἂς φανεῖ παράξενο—γιὰ τὴν ὠραία τους, τὴ σχεδὸν εἰδυλλιακὴ κίνηση, ποὺ μ' αὐτὴ τελειότερα ἀπὸ κάθε «ἀπὸ τρίποδος» φιλοσοφία καὶ ποίηση, ἐπιδιώκουν τὴν κατανόησιν τοῦ κατὰ σύμβαση νοητοῦ καὶ τὴ σύλληψιν τοῦ ἀπὸ ὀκνηρῆ συνήθεια καθοριστικὰ συλληπτῶ.

Δὲν ἔχω μπροστά μου τὴ «Μηνιαία Ἐπιθεώρηση», ὅπου δημοσιεύεται τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ κ. Α. Denjoy. Ἐάν κρίνω ὅμως ἀπὸ τὶς λίγες γραμμὲς ποὺ σημειώνει ὁ «Νουμάς», ὁ νέος καθηγητὴς τῆς Οὐτρέχτης πέφτει στὸ αἰώνιον λάθος τῆς δασκαλικῆς ἐπιστήμης. Τὰ μαθηματικά δὲν εἶναι καθόλου κάτι τὸ βέβαιο. Εἰπώθηκε δὲ ἀπὸ πολλοὺς ὡς τὰ τώρα, πῶς πρὶν ὑποστηριχθεῖ τὸ βέβαιο, πρέπει νὰ γινῶνται πρῶτα τὸ κριτήριον. Καὶ τὸ κριτήριον δὲν μπορεῖ νὰ γινῶνται μετὰ τίποτα, οὔτε μὲ τὴν ἐφαρμογὴν, γιὰτὶ κ' αὐτὴ δὲν εἶναι παρὰ φαινόμενον ποὺ ἔχει σχέσεις μὲ τὶς ἄλλες, σπάνια ὅμως καὶ μὲ τὴν καρδιά τῆς ἐπιστήμης.

Ἐάν πείρουμε ἕνα παράδειγμα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ Μαθηματικά. Θυμοῦνται, μοῦ φαίνεται, ὄλοι ἀπὸ τὰ σχολικὰ τους χρόνια, πῶς κάποτε γιὰ νὰ ποδείξουμε ὅτι δύο τρίγωνα εἶναι ἴσια, παίρνουμε τὸ ἕνα καὶ τὸ βάζουμε πάνω στ' ἄλλο. Ὁ καθένας τώρα νομίζει πῶς αὐτὸ εἶναι ὀλοσδιόλου εὐκόλο. Συνηθίσαμε νὰ φανταζόμεστε τρίγωνα ἀπὸ χαρτόνι, ποὺ τὰ ἔχουμε χειροποίηστα μπροστὰ μας. Μὰ τὰ σχήματα, οἱ γραμμὲς, οἱ κύκλοι εἶναι ἀνόλητες. Καὶ τὶς ἀνόλητες αὐτὲς δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσο εὐκόλο νὰ τὶς φουχτιάσουμε ὡς εὐκολόπιασιν πράσια. Ἐάν κ' ἂν παραδεχτοῦμε πῶς γίνεται ἐπὶ τέλους κ' αὐτὴ ἡ μεταμόρφωσις σύμφωνα μὲ

τὸ κέφι μας, καμμιά λογικὴ δὲ μᾶς πείθει ὅτι τὰ ἄλλα αὐτὰ σώματα θὰ κρατήσουν τὴ μορφήν καὶ τὸ σχῆμά τους. Τίποτα δὲ σημαίνει ἂν συνηθίσαμε νὰ καταλαβαίνουμε ἔτσι τὰ πράγματα. Ἐάν κανεὶς καθίσει καὶ τὸ σκεφθεῖ καλλίτερα, δηλαδὴ ὅσο μπορεῖ πρὸ ἀφηρημένα, θὰ μολογήσει πῶς τοῦ εἶναι εὐκολώτερον νὰ παραδεχθεῖ, μὴ κ' ἔξ ἀρχῆς, τὰ τρίγωνα μας ἴσα, παρὰ νὰ χωνέψει τυφλὰ ὅτι κατὰ τὴν ἀπόδειξιν λειτουργεῖ, ἐπειδὴ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος ὁ νόμος τοῦ ἀναλλοιώτου.

Ἐάν κ' αὐτὰ ἀφθονὰ ἀξιώματα, ποὺ τὰ δέχεται τὸ μυαλοῦνι τοῦ ἀνθρώπου γιὰ αὐτόνοια, τί σοβαρὰ ἀξία μποροῦν νὰ ἔχουν; Δὲν ξέροντες ἀκόμα καὶ τὰ νήπια πῶς εἴμαστε δοῦλοι στὰ αἰσθητήρια, πῶς νομίζουμε ὅτι αὐτὰ θέλουμε νὰ νομίζουμε, καὶ πιστεύουμε σὲ κείνο ποὺ εἶναι σ' αὐτὰ βολικόν, ἢ τοῦλάχιστον ποὺ λιγώτερον τὰ κουράζει; Σήμερον δύο θεωρίαι ἰσχύουν γιὰ τὴν ἐπιστήμην. Ἡ μὴ λείει πῶς βλέπουμε τὰ πράγματα ἔτσι γιὰτὶ ἔτσι συνηθίσαμε νὰ τὰ βλέπουμε. Κι' ἡ ἄλλη πῶς τὰ βλέπουμε ἔτσι γιὰτὶ σύμφωνα μὲ τὴ φύσιν μας εἴμαστε ὄχι συνηθισμένοι ἀλλὰ ὑποχρεωμένοι ἔτσι νὰ τὰ βλέπουμε. Ἐάν διαλέξουμε λοιπὸν ὅποιον θέλουμε. Κι' ἡ μὴ κ' ἡ ἄλλη μᾶς ὀρθώνουν τὴν ἀβεβαιότητα. Καμμιά δὲ μᾶς δίνει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ βέβαιου. Γιὰτὶ καὶ πῶς νὰ μᾶς τὴ δώσει; Ἐίμαστε φαινόμενα κ' ἀπὸ φαινόμενα τρεφόμεστε.

Ὁ κ. Denjoy μοῦ φαίνεται πῶς θέλησε νὰ κάνει μὴ παραχώρησιν στὸ κοινόν, ὅπως κάνουν ὄλοι στὸν ἐναρκτήριόν τους. Καὶ δειλιασμένος ἀπὸ τὴν ἰδέαν ποὺ βασιλεύει γιὰ τὰ Μαθηματικά, ὄχι μόνον στὸν πολὺ κόσμον, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἐπαγγελματικῆς ἐπιστημονικοῦ κύκλου, ἔπλασε μὴν εἰκόνα γιὰ νὰ ἐλκύσει μὲ τὸ θέλητρο. Ἐνας ἄλλος δειλότερος ἀπ' αὐτὸν θὰ στήριζε τὴν ὁμορφίαν τους πάνω στὴ δυνάμει τους. Αὐτὸς ὅμως ζήτησε λεπτότερον καὶ πέτυχε τὸ λαθεμένον. Ὁχι, τὰ Μαθηματικά δὲν εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ βέβαιου. Ἐάν ὑπῆρχε τὸ βέβαιο, τότε μάλιστα θὰ εἴτανε αὐτὰ ἡ ἔκφρασις του. Δὲν ὑπάρχει ὅμως. Κι ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει, τί ἔκφρασις γι' αὐτὸ μποροῦμε νὰ ζητήσουμε;

Μολαταῦτα ἀπὸ τὶς λίγες λέξεις ποὺ σημειώνει ὁ «Νουμάς» κρίνω, μὲ ἐπιφύλαξιν βέβαια, πῶς ἡ θεωρία τοῦ κ. Denjoy ἔχει τὸ λάθος τῆς μόνον στὴ διατύπωσιν. Τὸ ὠραῖον δὲν εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ βέβαιου, γιὰτὶ ὅπως εἴπαμε τὸ βέβαιο δὲν ὑπάρχει. Εἶναι ὅμως ἡ βεβαία, δηλαδὴ ἡ σταθερὴ ἔκφρασις τοῦ ἀναντίρρητου κ' ἴσως αὐτὸ νὰ ἤθελε νὰ πει κ' ὁ σοφὸς μαθηματικός.

Στ' ἄλλα σημεία τοῦ σημειώματος τοῦ «Νουμά» δὲ θὰ εἶχε κανεὶς τίποτα νὰ προσθήσει, γιὰτὶ μόνον τους εἶναι πολὺ φωτεινὰ ἔκφρασμα. Εἶναι πράγματι σκοπός, μοναδικὸς σκοπὸς τῶν Μαθηματικῶν ἡ εὐχαρί-

στηση ζείνων που τα καταλαβαίνουν. Δέ σημαίνει τίποτα αν η ζωή, ένθουσιασμένη από τη δύναμή τους, τους τρόπους να τα μεταβάλλει σε ψιλά και να τα περνάει πρόσχαρα στο λατρευτό πουγγί της. Είναι λεύτερη η ζωή να κάνει το κέφι της. Τα Μαθηματικά όμως, που από την εποχή των αρχαίων Ελλήνων είτανε μια ωραιότατη ξεροθυμη διανόηση, άλλον έχουν σκοπό παρά την ωφελιμότητα. Έχουνε ένα σκοπό που μόνο στον τελευταίον αιώνα ξεδιάλυνε και ξενεφέλεψε, συνολικά μὲν με την εξέλιξη των διαφορικών συναρτήσεων, ειδικώτερα όμως με τις νεώτερες «θεωρίες των ομάδων». Και το σκοπό αυτό αν ήμουν υποχρεωμένος να τον εκφράσω, χοντρικά κάπως θα τον έγραφα ως «ανάζητηση του δπλου που θα άτροφήσει το αισθητήριο για την αντικειμενικώτερη κατανόηση του, αδιάφορο πιά, όρατου ή άορατου, του ψηλάφητου ή άψηλάφητου».

Δέν ξέρω που μπορεί να καταλήξει ή προσπάθεια. Μά οι νεώτερες θεωρίες των ομάδων κάνουν τον άνθρωπο πολλά να έλπίζει. Πώς κι από που βέβαια δέν είναι ευκολώτατο να το εκφράσω. Για να δώσω όμως μικρή δικαιολογία στην έλπίδα μου θα μπορούσα χοντρικά, όλωσδιόλου χοντρικά, να εξηγήσω πως στις νέες αυτές θεωρίες των ομάδων τα σύμβολα χαλαρώνουν τα δεσμά τους, οι λογικοί σύνδεσμοι μεταξύ των συναρτήσεων γίνονται πιο άφηρημένοι και—ας πω καθαρά την έντύπωσή μου — υποκειμενικά ψυχολογικοί.

Στο άλλο σημείο που ο κ. Denjoy εκφράζεται για τον τρόπο του έρχομού της ιδέας στην επιστήμη και στην τέχνη δέ δίνω μεγάλη σημασία. Όλα αυτά κατά τη φτωχή μου κρίση είναι φαινόμενα που έχουν την αιτία τους στα φορτικώτατα αισθητήρια. Μου άρκει ή σύγκριση της απόλυτότητας για την ψυχολογία μου. Και γι αυτό όσο κι αν καμαρώσω, δούλος κι εγώ της ζωής, την άσυνείδητη πάλη της τέχνης με τα αισθητήρια για το ψηλάφημα του απόλυτου, τη βροίωκα φτωχή στην τόλμη της και όκηρη στην κίνησή της. Δέν πρέπει κανείς ποτέ να ξεχνάει πως είναι καλό για είναι άμορφο κείνο που το θέλουν ή τουλάχιστο που το επιτρέπουν τα αισθητήρια. Κι όταν αυτό δέν ξεχνάει βρίσκει κάπως ευκολώτερα το δρόμο του προς την ψυχολογία της τέχνης.

Όσο για τα μαθηματικά είναι άναντίρητο πως περιορίζουν τα δικαιώματα των αισθητηρίων. Και πάνω σ' αυτό πολλή θα μπορούσε να στηριχτεί αντίρηση αν μ' αυτή τους την ιδιότητα δέ στέκουν άντικως στην καθόλου έννοια της Αισθητικής. Μά τότες ή σύζήτηση δέ θα μπορούσε να μείνη στον περιορισμένο κύκλο της αιτιολογημένης συμπερασματολογίας. Γιατί θα είτανε πραγματικά δύσκολο να αποκορύνει κανείς την άδαιρετη πιά άπάντηση του αισθητηρίου, προκειμένου για ζήτημα που πολύ έξαγτάται από άγνωστα ψυχικά κίνητρα. Τι τα θέλετε. Ό,τι κι αν πει κανείς όλα σ' αυτό τον κόσμο δέν εκδηλώνονται. Κι ακόμα μάλιστα δ,τι εκδηλώνεται είναι πολλές φορές σαλεμμένο κι άνάποδο.

Άπό επιθυμία να πω δυο τελευταίες λέξεις πάνω στην παρατήρηση του «Νουμάς, σταματώ μ' άμηχανία στον

αισθητικό όρισμό της επιστημονικής χαράς. Ό «Νουμάς» εκφράζοντας την ιδέα του με γενικότητα άποδίδει τη χαρά του επιστήμονα στο σύνολο της επιστήμης. Και μά την αλήθεια αυτό που λέει δέν είναι δά και λαθεμένο. Συμβαίνει κάποτε κι από τη μηχανική ακόμα μεταμόρφωση των τύπων, κι από την τρανταχτή πραγματικά προσαρμογή τους στην άνάγκη της εφαρμογής να δημιουργηται εύχαρίστηση όχι και λίγη. Μά μου φαίνεται ή μεγάλη χαρά δέ βγαίνει τόσο από την ικανοποίηση όσο από την άπορρόφηση. Κι από την άπορρόφηση μάλιστα που οδηγεί στη γενική άμφιβολία. Ίσως ένας καλός άνθρωπος θα είχε δίκιο να πει πως τα Μαθηματικά παίρνουνε το άναμφίβολο για να φτιάξουν την άμφιβολία. Μά κι ένας άλλος, όχι δά και τόσο καλός σαν και τούτον, δέ θα μπορούσε να μποδιστεί να νομίζει, πως αφού το άναμφίβολο είναι άκριβώς το άμφίβολο καλά κι άγια περπατεί κανείς το δρόμο του κι από γούστο για το περπάτημα, κι από έλπίδα να μάθει μια μέρα τί μπορεί να βγει από ένα κόσμο που πλάστηκε με μάτια για να βλέπει ψέμματα και να θαρρεί για βέβαια κείνα που είναι άπλως άναντίρητα.

Άν όριστεί λοιπόν ή χαρά της επιστήμης ως άμφιβότηση του γνωστού, ως μη παραξενευτεί κανείς. Γιατί μια φορά που κι ή θρησκεία μπόρεσε να προσφέρει τη χαρά με την «πίστη προς τ' άγνωστο», πως τάχα δέ θάτανε βολικό να παραδεχτούμε πως κι ή επιστήμη δυνατότατα θα κατώρθωνε να δώσει το ίδιο με τάντίθετο, δηλαδή «με την άπιστία προς το γνωστό» ;

X. STRICH

ΠΩΣ ΜΑΣ ΓΕΛΑΣΑΝΕ

Και μάς γελάσανε, γλυκειά συντρόφισσα, πως θάναι στρατός κ' ίσιος ο δρόμος μας, χωρίς άναποδιές. Δέντρα θα μάς ήσυχόνουνε, κι άνθια θα μάς μεθάνε με τις γλυκειές τους εύδιές.

Μά τώρα νά, τί βρίσκουμε: Στενό το μονοπάτι. Καίει τα λιοπύρι άπάνου μας. Βράχια στένα πλευρό, σ' άλλο μάν άβυσσο βαθειά που φίδια είναι γιομάτη. Κι' ούτε μια στάλα κών νερό!

Φύλλα το μετωπάκι σου, ποτάμι στον δρόμο
μά σ' το δροσίω δέν μπορώ, δέ μένει ούτε στιγμή.
Έχω το νού μου στο κρεμμένο και στον φειδιών τα
(κωτά.

Κι' όμως μη μου δειλιάσεις. Μή!

Κρατήσου απ' της αγάπης μας τ' όλόχροσο γαϊτάνι.
Πίσω αν γυρίσεις, γάθηκες. Δειλιάσεις; πέφτεις, πώς.
Γιό δες γκρεμός! για δες γκρεμός! Ποιος ξέρει ως
(που να φτάνει!

Άν πάψεις μια στιγμή να μ' αγαπάς!

Σύρα. Ίούνιος 1919.

ΛΑΥΡΑΣ

ΚΟΚΚΙΝΑ ΦΥΛΛΑ

Was hist du uns absurd genannt!
Absurd allein ist der Pedant.

Goethe.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

• Τὰ Φύλλα αὐτά, πού θά δημοσιεψοῦμε σέ μερικά φύλλα τοῦ «Νουμά», βρεθήκανε γραμμένα μέ κόκκινο μελάνι, μέσ στό συρτάρι ενός ἀνισύζατου, ενός ἀνθρώπου πούχει πεθάνει στά μάτια τοῦ κόσμου, γιά νά ζήσει μόνος μέ τήν ἀγάπη του. Βρεθήκανε στό συρτάρι του, ἀνακατεμένα μέ διάφορα χαρτιά καί βιβλία, μέ ξερά λουλούδια καί μ' ἄλλα περίεργα καί ἀχρηστα πράματα.

Τάντιγράφω ἐδῶ, γιὰ νὰ νομίζω πῶς αὐτό δέ θάνα βλαβερό γιά κανέναν. Μάλιστα θαρρῶ πῶς πολλοί μποροῦν νά βροῦνε κάποιον ὠφέλεια διαβάζοντάς τα.

Κι ἀλήθεια:

Οἱ φρόνιμοι — πού ἀπρὸ κίλντια τοῦς τιμῶ καί τοῦς σέβομαι — θά ἰδοῦνε μέ περηφάνεια τήν κατάντια ενός μυαλοῦ σαλιμένου, καί θά εὐχαριστήσουν τὸ Θεό τους πού τοῦς προίκισε μέ τὸ σωστό μυαλό καί τὸν ὀρθό νοῦ.

Οἱ τρελλοὶ θά διαβάσουν καί θά δοῦνε πού φέρνει τὸν ἀνθρώπο ἡ κακὴ συνήθεια τοῦ νὰ τραβάει κανεὶς ἔξω ἀπὸ τὴν πατημένη καί δοκιμασμένη δημοσίᾳ. καί θά πασκίσουν, ὅσο μποροῦν καί μέ κάθε τρόπο, νά διορθωθοῦν καί νά γιαιτρευτοῦνε.

Οἱ ἀδιόρθωτοι πάλι καὶ ἀγνίτρευτοι ἄρρωστοὶ θά τὰ χρυσόδεσον, τὰ φύλλα αὐτά, καί θά τὰ βάλουν κοντὰ στό προσκεφάλι τους, καί θά τὰ διαβάζουν κάθε φορὰ πού ἡ δική τους ἡ τρέλλα θά σταματάει καί θά τοῦς ἀφίνει γιά μιὰ στιγμή, καί θά τοῦς κάνει νά νιώθουν τὸ δυσάρεστο αἰσθημα τῆς περιοδικῆς καί παροδικῆς φρονιμάδας πού κανένα ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν ἔχει, παρὰ νά ποτίζει τὸν κακότυχο τὸν ἀνθρώπο, ἀνόφελα καὶ ἀδίκᾳ, μ' ἓνα ἄνοστο, πικρόγλυφο πιστό, πού χειρότερο δὲν ἔπαρχει ἄλλο.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι μποροῦν νά μὴ τὰ διαβάσουν. Μιλῶ γιά κείνους πού ἐνῶ τριγυροῦνε ἀνάμεσού μας καὶ ὅλος ὁ κόσμος τοῦς περνάει γιά ζωντανούς, αὐτοί, γιά τὸν ἑαυτό τους, εἶναι ἀπὸ καιρὸ πεθαμένοι, κλαμένοι καί θαμμένοι.

Κ. Κ.

Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΥΡΑ

Εἶναι ἄνθρωπος, πού στὰ μάτια τῶν ἀδερφῶν του εἶναι πιά πεθαμένος, ἓνας ἄνθρωπος πού εἶχε χαθεῖ στὰ φιδωτὰ μονοπάτια τῆς οὐκείνης, καί πού ξάφνου βρέθηκε μέσα σ' ἓνα δάσος παρθένο κι' ἔγινε ἀγαπητικός μιᾶς νεράιδας, μιᾶς ζωτικιάς.

Κι' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶμαι γώ, κι' ἡ ἀγαπητικιά μου, ἡ ζωτικιά, εἶναι ἡ Κόκκινη Κυρά, πού χοροῦει σὰν τὸν ἄνεμο πάνω κι' ἀπὸ λύπες καί χαρῆς, κολυμπώντας μέσα σὲ μιὰν ἄφραστη ἁρμονία. Κι' εἶναι τὸ χᾶδι τῆς γλυκῆς σὰν τὸ πρώτο πρωτὶνὸ χαμόγελο μικροῦ παιδιοῦ.

Τὰ λόγια τῆς εἶναι γιά μένα ἡ ὀροσηγή, ἔπον πίνει ἡ ψυχὴ μου καί γεμίζει μ' ἓνα φῶς ὑπερκόσμο, πού μοιάζει σὰν ἀγάπη καί σὰ μουσική κι' ὅταν γελᾷ τραγουδοῦνε χίλια κρυστάλλα, καί μου φαίνεται πῶς ἡ Γῆ σκάζει σὰν τὸ ρῆδι, καί πλημμυρίζει ὁ κόσμος ἀπὸ μ' ὕψια φωτεινὰ ρουμπίνια.

Τόσον καιρὸ ἡ ψυχὴ μου κρυβότανε μέσα στὰ

τριμμένα ρούχα. Κρυβόταν ἡ ψυχὴ μου τόσον καιρὸ καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ βγῆ ἐξοπίστη στὸν ἄερα καί τὸ φῶς. Ἡ καρδιά μου μοῦ ἔλεγε: Αὐτὸ τὸ τριμμένο παλιὸ ρούχο, πού γενιὲς περασμένες κι' ἄμαρτωλὲς τὸ κληρονόμησαν στὸς ἀνθρώπους, τοῦς κάνει εὐχαρίστηση. Καί ἡ ἀγάπη μου μοῦ ἔλεγε: Κάνε ὅπως τοῦς κάνει εὐχαρίστηση.

Ὅμως τώρα ἡ Κόκκινη Κυρά, ἡ ἀγαπητικιά μου, μοῦ εἶπε νὰ φύγουμε μαζί, καί τώρα πρέπει νὰ τὸ φωνάξω καί νὰ τὸ κηρῶσω σ' ὅλον τὸν κόσμο πού ντρέπομαι γιά τὸ παλιὸ, τριμμένο ρούχο πού τόσον καιρὸ φοροῦσα. Καί μοῦ εἶπε ἡ Κόκκινη Κυρά πῶς θά εἴμαστε σὰ δυὸ μικρὰ ποταμιά καί θά ταξιδεύουμε ὅλο ἓνα, ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό, κι' ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία, καί πῶς ὅλα θά μᾶς φωνάζουν ἔλα καί τίποτα δὲ θά εἶναι πού θά μᾶς ψιθυροῦσε «μεῖνε».

Κι' εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς Κόκκινης Κυρᾶς πιδ πιατεία κι' ἀπὸ τὴ Γνώση, καί πιδ βαθεῖα κι' ἀπὸ τὴν Πίστη, καί πιδ θερμὴ κι' ἀπὸ τὸν Ἔρωτα.

ΠΕΡΝΩ ΚΑΙ ΦΕΥΓΩ

Ἔτσι γλυκοὶ ἔχουν γίνε οἱ λογιμοὶ μου,
πὸ ντρέπομαι ἰ' ἀδέρφια,
καί σὰ μιὰ θλίψη εἶχε ἀλωθεῖ ἡ ντροπὴ μου
στὸ πρόσωπό μου.

Κι' διὰν ρωτοῦσαν στοργικὰ τὰ δέρφια
ποιὰ θλίψη στὴν καρδιά μου εἶχε φωλιάσει —
τί νὰ τοῦς πῶ, τί ἀπόκριση νὰ δώσω,
μὴν τὰ πληγώσω ;

Στὴν ἀγκαλιά σου,
μὲ τὰ φτερά σου, Κόκκινη Κυρά μου,
πάνω ἀπ' τὰ πλήθη,
καί τὶς πλημμυρισμένες πολιτείες,
περνῶ καί φεύγω.

Ἔτσι γλυκοὶ ἔχουν γίνε οἱ λογιμοὶ μου
κι' ὅλοι οἱ καημοὶ μου !

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Ἀπόλυτη μοναρχία δὲ σημεῖνει μόνος σκλαβιά· σκλαβιά σημεῖνει καί ἡ πρόκληση. Θέλει μύθητη σωστή; Θέλει σωστή λευτεριά; Μίλα καί διδάσκει τὴ γλῶσσα σου. Ἀπὸ τὴν καθαρέβουσα μύθηση δὲ βγαίνει.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΙΣΕΜΟΣ

Φ. Α.

Μακροῦ σου, ἀγάπη μου, ὦ πικρὸς καί κρύφιος στα-
(ραγμὸς—

σφυραίνει στὸν κάμπο ἄγρια τὸ τραῖνο...
Στὰ στήθια μου βαρεῖα βογγάει καὶ σβύνει ἓνας λυγ-
ρὸς εἶναι τὸ μάτι δακρυομένο. (μὸς.

Τὰ πάντα μέσ στὴν ἀντηλιά φληγὰ φεγγοβολοῦν
καί τὸν τρελλὸ πνίγουν κατὸμ μου,
Καί σὰ δυὸ κορτερά σπαδιά τὰ στήθια μου περνοῦν,
οἱ ράγες τοῦ σιδεροδρόμου....

19—6—919.

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΤΟΛΣΤΟΗ

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΤΗΣ ΣΟΥΡΑΤΗΣ

Στην Ινδική πόλη Σουράτη ήταν ένα καφενείο, όπου ἀπάμωναν ταξιδιώτες και ξένοι ἀπὸ κοντινούς και μακρινούς τόπους και, πολλές φορές, ἀνοίγαν κουβέντα ἀναμεταξύ τους.

Μιά φορά πήγε σὸ καφενεῖο ἕνας διαβασμένος Πέρσης ἱερωμένος. Ὅλη του τὴ ζωὴ τὴν εἶχε περάσει γυρεύοντας νὰ ἐξακριβώσει τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ, κ' εἶχε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ διαβάσει πολλά βιβλία και πολλὰ εἶχε γράψει. Καὶ τόσο πολὺ εἶχε βασανιστεῖ μελετώντας, τόσα πολλὰ εἶχε διαβασμένα και γραμμένα, ὥσπου σὸ τέλος εἶχε γράσει τὰ βιβλία του. Μὲς σὸ μωαλό του εἶχαν οἱ σκῆνες του ἀνακατενεῖ, κ' εἶχε φτάσει σ' ἕνα τέτοιο σημεῖο, πὸν σὸ τέλος εἶχε πάρει νὰ νὰ πιστεῖται σὲ Θεό.

Αὐτὸ τότε εἶπε ὁ Σὺρᾶτης καὶ τὸν εἶπε ἔξορισε ἀπὸ τὸ Περσικὸ βασίλειο.

Ψάχνοντας και ψάχνοντας λοιπὸν, ὁ δυστυχισμένος ὁ θεολόγος, νὰ βρεῖ τὴν πρώτη αἰτία τοῦ κόσμου, εἶχε καταλήσει νὰ περδεύουν οἱ ἰδέες του τόσο, πὸν ἄρχισε νὰ σιογάζεται πὸς δὲν ὑπάγει κανένας ἑπὶροταῖος νοῦς πὸν νὰ κυβερνάει τὴ ζωὴ, και δὲν μπορούσε νὰ καταλάβει πὸς ὁ δικὸς του ὁ νοῦς εἶχε πὰ ὀβύσει.

Αὐτὸς ὁ θεολόγος εἶχε γιὰ σκλάβο ἕναν ἀσάπη πὸν τὸν ἀκολουθοῦσε παντοῦ. Ὅταν ὁ Πέρσης μπήκε σὸ καφενεῖο, ἐκεῖνος ἔμεινε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, κάθισε ἀπάνω σὲ μιὰ πέτρα μὲς σὲς καντερὲς ἀχιίδες τοῦ πλιου, και καρτεροῦσε κεῖ διώγοντας τις κῆνες ἀπὸ πίνω του. Ὁ ἀφεντικός του ξαπλώθηκε ἀπάνω σὲνα νιθάνι τοῦ καφενείου και παοάγγειλε νὰ τοῦ φέρον ἕνα φλιτζάνι ὄπιο. Ἀφοῦ ὄπιε, κἀρχισαν οἱ καπνοὶ του νὰ τοῦ ἀνάθουν τὸ κεφάλι, σιοράφηκε κατὰ τὴν πόρτα και φώναξε σὸ σκλάβο του.

«Πές μου, καταφρονεμένη δούλε, πές μου ἐσὺ τί λές, ὑπάγει Θεὸς ἢ δὲν ὑπάγει;»

«Και σίνουρα ὑπάγει Θεός», ἀποκοίθηκε ὁ σκλάβος, βινάζοντας ἀπ' τὴ ζωὴ του ἕνα ξόανο. «Αὐτὸς,» εἶπε, «εἶναι ὁ Θεὸς πὸν μὲ προσοιτεῖται ἀπὸ τότε πὸν πωποτίσει τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι σιοιανμένος ἀπὸ ἕνα κλαδί τοῦ ἱεροῦ δέντρον, πὸν τὸ προσκυνοῦν ὄλοι σὸν τόπο μας.»

Οἱ ἄλλοι πὸν θροισκόντουσαν ἐκεῖνη τὴν ὥρα μὲς σὸ καφενεῖο, ἄκουσαν τὴν οὐιλία τοῦ θεολόγου μὲ τὸ σκλάφο του, κ' ἀπόησαν.

Παοάξενο τοὺς φάνηκε τὸ ρῶτημα τοῦ ἀφεντικοῦ, κ' ἀκόμα πὸ παοάξενη τοῦ σκλάβου ἢ ἀπόκοιση.

Ἐνας βοαγιάνος πὸν ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ τελευταίου, τοῦ μίλησε και τοῦ εἶπε:

«Ανατυγισμένη λαλέ! Πὸς μπορεῖς και γαντῆσαι πὸς εἶναι δυνατὸ νὰ βροισκεται ὁ Θεὸς πῶς ἀπ' τὸ ζῶναί ἐνὸς ἀνθρώπου! Θεὸς εἶναι μονάχα — ὁ Βοάγυας. Κι' αὐτὸς ὁ Βοάγυας εἶναι πὸ μενάλος ἀπὸ τὸν κόσμο, γιατί αὐτὸς ἔχει πλάσει τὸν κόσμον. Ὁ Βοάγυας εἶναι ὁ μόνος παντοδύναμος Θεός, ὁ Θεὸς πὸν κ' αὐτὸν ἔκοννε γιατίεῖ οἱ Ναοὶ σὲς ὄχτες τοῦ Γάνκη, ὁ Θεὸς πὸν τὸν ὄπνοιστοῦν οἱ μῆνοι λειτουργοὶ του, οἱ Βοαγιάνοι. Μονάχα αὐτοὶ γνωοῖσαν τὸν ἀληθινὸ Θεό. Εἶναι γιλιάδες γοήνια ἔχουν περάσει, κ' ὄσα κ' ἂν ἔγιναν ἀπὸ τότε σὸν κόσμο, οἱ

λειτουργοὶ του μένουν οἱ ἴδιοι, ὄπως εἶταν σ' ὄλους τοὺς καιροῦς: γιατί ὁ Βοάγυας, ὁ ἕνας και μόνος, ὁ ἀληθινὸς Θεός, τοὺς προσοιτεῖται.»

Ἐτοὶ μίλησε ὁ Βοάγυας, μὲ τὴν ἐλπίδα πὸς ὄλους δὰ τοὺς ἔπειθε. Ὅμως ἕνας Ἑβραῖος σαράφης πὸν θροισκόντανε κεῖ, τοῦ ἀπάντησε:

«Ὅχι,» εἶπε, «ὁ καὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ δὲ θροισκεται ἐδῶ!... Κι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι προσοιτής τῶν Βοαγιάνων! Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῶν Βοαγιάνων, μόνε εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ και τοῦ Ἰακώβ. Κι αὐτὸς ὁ Θεὸς προσοιτεῖται μονάχα τὸν ἐκλεχτὸ του λαό, τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπὸ τότε πὸν ὑπάγει ὁ κόσμος, ποτε δὲν ἔπαγε ὁ Θεὸς νὰ γαπάει μονάχα τὸ δικὸ μας τὸ λαό. Κι ἂν ὁ λαὸς αὐτὸς θροισκεται σήμερα σιορκοισμένος σ' ὄλη τὴν οἰκουμένη, αὐτὸ εἶναι μονάχα μιὰ δοκιμασία, γιατί ὁ Θεός, καθὼς μᾶς τὴχει τάξει, δὰ τὸν ουνάξει πάλι σὴν Ἰερουσαλήμ, γιὰ νὰ ξαναοιτήσει τὸ θαῦμα τῶν αἰῶνων, τὸ Ναὸ τῆς Ἰερουσαλήμ, και νὰ βάλει πάλι τὸν Ἰσραήλ κροισαγο τῶν λαῶν τῆς γῆς!»

Ἐτοὶ μίλησε ὁ Ἑβραῖος κ' ἄρχισε νὰ κλαίει. Ἦθελε νὰ πει κ' ἄλλα, μὰ ἕνας Ἰταλὸς πὸν ἄκουσε τὰ λόγια του, τὸν ἔκοψε:

«Δὲν λές ἀλήθεια,» εἶπε ὁ Ἰταλὸς τοῦ Ἑβραίου. —Μὲ τὰ λόγια σου παρουσιάζεις ἄδικα τὸ Θεό. Ὁ Θεός, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γαπάει ἕνα λαὸ περισσότερο ἀπ' ὄλους τοὺς ἄλλους. Ἰσα ἴσα τὸ ἐναντίον, ἂν ὁ Θεὸς προσοιτεῖται τὸν Ἰσραήλ μιὰ φορά, τὴμα ἔχει χίλια ὄχτακόσια χρόνια πὸν εἶναι ὄργισμένος μὲ τοὺς Ἑβραῖους: και γιὰ νὰ δείξει τὸ θυμὸ του, ἔχει καταστρέψει τὸ βασίλειό σας, και σὲς, κᾶς ἔχει σιορκοπῖσει σ' ὄλη τὴ γῆ, εἶοι πὸν ἢ πιστη σας ὄχι μόνο πὰ δὲν ἀπλώνεται περισσότερο, μόνε μὸλς πὸν κρατεται ἀκόμα ἐδῶ και κεῖ. Ὁ Θεὸς δὲν προοιμάει κανένα λαὸ περισσότερο ἀπ' τὸν ἄλλο, προσοικεῖ ὄλους, ὄσοι θέλουν νὰ ὄσωουν τὴν ψυχή τους, σιοὺς κὸρφοις τῆς λαυινικῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πὸν ἔξω ἀπ' αὐτὴν δὲν ὑπάγει οωτηρία πουνενά.»

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἰταλὸς. Ὅμως ἕνας διαμαρτυροῦμενος παπὰς ἔγινε κατακίτρινος, καθὼς τὸν ἄκουσε, κ' ἀπάντησε σὸν καθολικὸ ἱεροπόστολο.

«Πὸς μπορεῖς και ὑποσιηροῖεις πὸς ἢ οωτηρία θροισκεται μονάχα σὴν δική σας τὴ θροισκεία; Δὲν ἔξορις λοιπὸν πὸς τὸ Ἐνάγγέλιο λέει: «Πνεῦμα ὁ Θεός» και τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι και ἀληθεία δεῖ προσκυνεῖν;»

Ἀπάνω σ' αὐτὰ τὰ λόγια, ἕνας Τοῦρκος, πὸν εἶταν ἐπάλληλος σὸν τελωνεῖο τῆς Σουράτης, κ' ὄς ἐκεῖνη τὴ σιγμὴ καθότανε οιοπηλὸς και κἀννίε τὸ τοιμπούκι του, σιοράφηκε σιοὺς δνὸ χροιστιανούς:

«Ἦ πεποῖθηση και τῶν δνὸ σας γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς φράγκικῆς θροισκείας σας, δὲ σιορῖζεται σὲ τίποτα,» εἶπε μὲ σοσαρὸ ὄφος. —«Εἶναι τὴμα ἔξακόσα χρόνια πὸν σὴν θέση τῆς θροισκείας σας μῆκη ἢ ἀληθινὴ θροισκεία τοῦ Μωάμεθ. Κι ὄπως μπορεῖτε και μόνοι σας νὰ πιστεῖτε, ἢ θροισκεία του ὄλο και ἔαπλώνεται σὴν Ἐυρώπη, σὴν Ἀσία, κ' ἀκόμα και τὴ φωτισμένη τὴν Κίνα. Σεῖς μόνοι σας παραδεχό-

ς πὸς ὁ Θεὸς εἶναι ὄργισμένος μὲ τοὺς Ἑβραῖους, πὸς γι' αὐτὸ ζοῦνε σὸν κόσμο καταφρονεμένοι, και πὸς ἢ θροισκεία τους πὰ δὲ θροισκει καινούργιους πιστοῦς. Ὅποτε λοιπὸν ἀναγνωροῖτε πὸς ἢ π-

στη του Μωάμεθ είναι η αληθινή γιατί η θρησκεία του δοξάζεται από τόσον κόσμο, κι' όσο πηγαίνει και περισσότερο ξαπλώνεται άπάνω στη γή. Σωτηρία βρίσκουν οι φρυγές εκείνων μονάχα, που λατρεύουν τον τελευταίο προφήτη του Θεού, το Μωάμεθ και μάλιστα μόνο όσοι ακολουθούνε τη θρησκεία του 'Ομάρ, όχι του 'Αλή· γιατί αυτοί οι τελευταίοι είναι άπιστοι.»

'Απάνω σ' αυτά τα λόγια, ο Πέρος ιερωμένος πήγε ναπατήσσει γιατί αυτός ήταν άπ' τους διαδοούς του 'Αλή. "Όμως, μες στο καφενείο, άρχίθηκε μιá φροδεγή φιλονεικία άναμεσαξν σ' όλους τους πελάτες. Ήτανε κει μαζεμένοι άπ' όλες της θρησκείες: Χριστιανοί της 'Αθυσουινίας, 'Ινδοί λαμάδες, 'Ισραηλίτες και Πυρολάιτες.

"Όλοι φιλονεικούσαν και φώναζαν. Μονάχα ένας για το πώς πρέπει κανένας να τονε λατρεύει. "Ο καθένας τους είχε να πει πώς μονάχα στον τόπο του ε γνώριζαν και λάτρευαν τον αληθινό Θεό.

"Όλοι φιλονεικούσαν και φώναζαν. Μονάχα ένας Κινέζος που ήτανε μαθητής του Κομφουκιου, καθόταν ήσυχος σε μιá γωνιά του καφενείου και δεν άνακατευότανε στη συζήτηση. "Έπινε το τσάι του, άφιγκραζόταν και δε μιλούσε.

"Ο Τούρκος που τον παρατήρησε, άπάνω στο φούντωμα του τσακωμού, στράφηκε και του είπε:

"Βοήθα με, ού τουλάχιστο, καλέ Κινέζε. Σωπαίνεις· όμως εσύ θά μπορούσες να πεις κάτι καλό για μένα. Το ξέρω πώς εσείς έχετε στην Κίνα πολλές και διάφορες θρησκείες. "Όμως πολλοί έμποροι άπ' τον τόπο σας που έχουν πει πώς οι Κινέζοι, μέσα σ' όλες τις θρησκείες, έχουν για καλύτερη τη μαωμανική, και πώς προθύμα φεύγουν άπ' τις άλλες θρησκείες για να πάρουν αυτήν. Βεβαίωσε δ,τι λέω, και πές μας ποιά 'ναι η ιδέα σου για τον αληθινό Θεό και τον προφήτη του.»

"Ναι, ναι, αλήθεια, για πές μας την ιδέα σου», του είπαν και οι άλλοι.

"Ο Κινέζος, ο μαθητής του Κομφουκιου, έκλεισε, μιá στιγμή, τα μάτια του και συλλογίστηκε. "Ύστερα τράβηξε άπάνω, άνοιγοντας πάλι τα μάτια, τα φαρδιά του μανίκια, σταύρωσε τα χέρια του προς άπο το σιθός του, κι άρχισε να μιλεί με σιγανή κι ήσυχη φωνή.

"Κύριοι», τους είπε, «μου φαίνεται πώς ο εργαίомός των ανθρώπων είναι που τους εμποδίζει, περισσότερο άπο κάθε άλλο, να καταλάβουν ο ένας τον άλλον στα ζητήματα της θρησκείας. "Αν θέτε να κάνετε τον κόπο να μ' άκούστε ίσομε το τέλος, θά σάς το εξηγήσω μ' ένα παράδειγμα.

"'Ηρθα στη Σουράτη μ' ένα άγγλικό βαπόρι, που έκανε το γύρο του κόσμου. Στο όρμιο μας, πιάσαμε σάνατολικά της Σουμάτρας για να πάρουμε νερό. Το μεσημέρι θγήκαμε έξω και καθήσαμε σάκρογιάλι, στον ίσκιω των κακόδετρων, κοντά σ' ένα χωριό ντόπιων. Ήμασσε κάμποσοι άπο τα πιά διάφορα μέρη της γής.

"'Εκει που καθόμασσε, μās εξύγωσε ένας τυφλός.

"Έίχε τυφλωθεί, καθώς μάθαμε πιο ύστερα, γιατί είχε κοιτάξει πάρα πολλή ώρα τον ήλιο, θέλοντας να μάθει τί πράμα είναι ο ήλιος. "Ο σκοπός του ήτανε να γίνει κύριος του ήλιου.

"Παιδευότανε καιρό μ' αυτή τη δουλειά, κι' είχε μεταχειριστεί όλες τις επιστήμες για να φτάσει στο σκοπό του. "Ήθελε να κλείσει μερικές άχτινες άπ' τον ήλιο μέσα σε μιá μπουκάλια, κι ύστερα να τηνε βουλώσει καλά.

"Καιρό παιδευότανε, κοιτάεε όλο ένα τον ήλιο, μιá τίποτα δεν κατάφερε. Το μόνο που κατάλαβε ήτανε πως τον πόνεσαν τα μάτια του άπο τη λαμπρόαδα και θάμπωσε το φώς του.

"Τότε είπε μόνος του:

"Το φώς του ήλιου δεν είναι ρευστό, γιατί αν ήτανε ρευστό, θά μπορούσε κανείς να το χύσει άπο άγγείο σ' άγγείο, και ο άέρας θά το κουνούσε όπως το νερό. "Όμως ούτε φωτιά δεν είναι, γιατί αν ήτανε φωτιά, θάπρεπε να σβύνει μες στο νερό. Το φώς όμως δεν είναι ούτε πνεύμα, γιατί το βλέπουμε, κι' ούτε σωμα, γιατί δεν μπορούμε να το κουνήσουμε. Κι άφού το φώς του ήλιου δεν είναι ούτε ρευστό κι' ούτε φωτιά, ούτε πνεύμα, κι' ούτε σωμα, λοιπόν το φώς του ήλιου είναι ένα τίποτα.

"Σ' αυτό το συμπέρασμα έφτασε. Κ' επειδή κοιτούσε άδιάκοπα τον ήλιο κι' όλο σ' αυτόν είχε τη σκέψη του, στο τέλος έχασε μαζν με το φώς των ματιών του και τα λογικά του.

"Όταν όμως τυφλώθηκε τέλεια, τότε πια πείστηκε στα σωστά, πως ήλιος δεν υπάρχει.

"Αυτός ο τυφλός ήρθε κοντά μας μαζν με το σκλάβο του ο σκλάβος, άφού έβαλε τον άσένη του να καθήσει στον ίσκιω του κακόδετρου, σήκωσε άπ' τη γή ένα καρύδι του κ ο κ ο, κι άρχισε μ' αυτό να φωνάζει ένα καντήλι. "Έτοίμασε ένα φωνήλι άπο τις τριζες του κ ο κ ο, έστειψε το λάδι άπο το φαί μες στο γλουδί, κι' έβαλε μέσα το φωνήλι.

"Την ώρα που ο σκλάβος καταγινότανε να φωνάσει το καντήλι, ο τυφλός άναστέναξε και του είπε:

"Λοιπόν, σκλάβε, δε λέω αλήθεια πως δεν υπάρχει ήλιος; Κοίταξε τί σκοτεινά που είναι. Κι ο κόσμος λέει πως ο ήλιος... Και τί είναι τάχα αυτός ο ήλιος;

"Δεν ξέρω, τί είναι ο ήλιος, αποκρίθηκε ο σκλάβος. Δε με διαφέρει καθόλου όμως το φώς το γνωρίζω. 'Εδώ έφτιασα τώρα ένα καντήλι που θά με φωτίσει, και θά μπορώ έτσι να σε έπιρητήσω και σένα, και να βρω μες στο καλήθι, δ,τι μās χρειάζεται.

"Και ο σκλάβος σήκωσε στο χέρι του το καρυδόγλυδο.

"Αυτό είναι, είπε, ο ήλιος μου.

"Κοντά του καθόταν ένας κουτσός με το δεκανίκι του. "Άκουσε τα λόγια του τυφλού και γέλασε.

"Φαίνεται πως είσαι γεννημένος τυφλός, είπε στον τυφλό, άφού δεν ξέρεις τί είναι ήλιος. Να σου το ειπώ εγώ τί είναι: ο ήλιος είναι μιá σφαίρα άπο φωτιά, κι αυτή η σφαίρα θγαίνει κάθε μέρα άπ' το νερό και πηγαίνει και χάνεται στα βουνά του νησιού μας· αυτό το βλέπουμε όλοι, και θά το παρατηρούσες και σύ, αν μπορούσες να δεις.

"Ένας φαράς, που βροικότανε κει, άκουσε, κι' είπε στο κουτσό:

"Φαίνεται πως και ον δεν έχεις πάει ποτέ πέρα άπ' το χωριό μας. "Αν δεν ήσουν κουτσός κι' αν είχες βγει έξω στην άνοιχτή θάλασσα, θά ήξερες πως

ὁ ἥλιος δὲν κρύβεται μὲς στὰ βουνὰ τοῦ νηιοῦ. Ὅπως θγαίνει ἀπ' τὴ θάλασσα, εἶσι πάλι ξαναβουτάει μέσα στὴ θάλασσα. Αὐτὸ εἶναι ἐπιτελῶς βέβαιο, γιατί εἶναι ἓνα ποῦμα πὸν τὸ βλέπω κάθε μέρα μὲ τὰ μάτια μου. Αὐτὸ τὸ ἄκουσε ἓνας Ἰνδός.

«Παραξενεύομαι, εἶπε, πὼς μπορεῖ ἓνας ἔξυπνος ἄνθρωπος νὰ λέει τέτοιες ἀνοησίες. Εἶναι δυνατό νὰ βουτάει μιὰ πέρινη σφαῖρα μέσα στὸ νερό, δίχως νὰ σθῆσει; Ὁ ἥλιος δὲν εἶναι φωτιά, ὁ ἥλιος εἶναι πῦρ. Αὐτὸς ὁ θεὸς ὀνομάζεται Νταίβας. Γυρίζει μ' ἓνα ἀμάξι στὸν οὐρανὸ γύρω ἀπ' τὸ χρυσοῦ βουνὸ Σπερούβρια. Κάθε τόσο χτυποῦν ἀπάνω του τὰ κακὰ φίδια πὸν τὰ λένε Ράγγου καὶ Κέιου, καὶ τὸν καταπίνουν. Καὶ τότε σκοτεινιάζει. Ὅμως οἱ παπάδες μας προσεύχονται γιὰ νὰ λευτερωθεῖ, καὶ λευτερώνεται. Μονάχα ἄνθρωποι ἀνήξεροι σὺν καὶ σᾶς πὸν δὲν ἔχετε πάει πέρα ἀπ' τὸ νησί σας, μποροῦν νὰ λένε πὼς ὁ ἥλιος φωτίζει μονάχα τὸ δικό σας τὸ νησί.

«Σ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀπάντησε ὁ καπιετάνιος ἐνὸς αἰγυπιακοῦ καραβιοῦ:

«Ὅχι, εἶπε, μήτε αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου σωστό, πὼς ὁ ἥλιος εἶναι θεὸς καὶ πὼς γυρίζει μόνο γύρω ἀπ' τὴς Ἰνδίες καὶ τὸ γουσό τους βουνό. Ἔχω παντοῦ ταξιδέψει, πῆγα στὴ μαύρη θάλασσα, στὶς ἀφρογιάλια τῆς Ἀραβίας, στὴ Μαδαγασκάρα, στὶς Φιλιππίνες, καὶ πείστηκα πὼς ὁ ἥλιος δὲ φωτίζει μόνο τις Ἰνδίες, καὶ πὼς δὲ γυρίζει μόνο τριγύρω ἀπ' τὸ βουνό. Ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει πέρα στὰ νησιά τῆς Ἰαπωνίας πὸν γι' αὐτὸ τῆς ἔχουνε δώσει αὐτὸ ἴδιον, καὶ θὰ πει στὴ γλώσσα τῶν ντόπιων: ὁ ἴδιος ὄνομα ἔχει ὁ ἥλιος. Καὶ κατεβαίνει μακρὰ ἀπὸ δῶ, πὸν μακρὰ στὴ Δύση, πῶς ἀπ' τὰ νησιά τῆς Ἀγγλίας. Αὐτὸ τὸ ξέρω πολὺ καλά, γιατί καὶ γὼ ὁ ἴδιος ἔχω δεῖ πολλά πράματα, καὶ πολλὰ ἄκουσα κι' ἀπ' τὸν πατέρα μου, κι' ὁ παππὸς μου εἶχε ταξιδέψει ἴσαμε τὰ πέρατα τῆς θάλασσας.

«Ἦθελε νὰ πει κι' ἄλλα. Ὅμως ὁ ἐγγλέζος ναύτης τοῦ βαποριοῦ μας τὸν ἔκοψε.

«Κανέναν ἴδιον δὲν ξεπερνάει τὴν Ἀγγλία, εἶπε. Ἄν ἴδιον ἴδιον ὄνομα ἔχουν νὰ ξέρουν καλύτερα πὸν βγαίνει ὁ ἥλιος. Καὶ μεῖς στὴν Ἀγγλία ξέρουμε, πὼς ὁ ἥλιος ἀπὸ πουθενὰ δὲ βγαίνει καὶ πουθενὰ δὲν κοίβεται. Γυρίζει ἀδιάκοπα γύρω ἀπ' τὴ γῆ. Αὐτὸ τὸ ξέρουμε πολὺ καλά. Ἄλλωστε καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι ταξιδέψαμε γύρω σ' ὅλη τὴ γῆ καὶ πουθενὰ δὲν ἀπαντήσαμε τὸν ἥλιο. Παντοῦ, ὅπως καὶ δῶ, φανερώνεται τὸ ποῦ καὶ γάνεται τὸ βοᾶν.

«Κι' ὁ Ἐγγλέζος πῆρε ἓνα μπασιόνι, ἐγράφε ἓναν κύκλο στὸν ἄμμο, κι' ἄνοιξε νὰ τοὺς λέει μὲ πῶν ἴδιον γυρίζει στὸν οὐρανὸ ὁ ἥλιος γύρω ἀπὸ τὴ γῆ. Ἄν τὰ κατάφευγε ὅμως νὰ τὰ ἐξηγήσει καλά, κι' εἶπε δείχνοντας τὸν τιμονιέρο τοῦ πλοίου του.

«Αὐτὸς ἄλλωστε ἔδειξε περισσότερα ἀπὸ μένα καὶ μπορεῖ νὰ σᾶς τὰ ἐξηγήσει καλύτερα.

«Ὁ τιμονιέρος ἦταν ἓνας ἔξυπνος ἄνθρωπος κι' εἶχε ἀκούσει ὅσα εἰπώθηκαν δίχως νὰ μιλήσει, ὅσο δὲν τοῦ ἔπιπτε κανεὶς τὴ γνώμη του. Τῶσα πὸν ὅλοι σιτάφηκαν σ' αὐτόν, ἄφισε τὴ σιωπὴ του καὶ τοὺς εἶπε:

«Ὅλοι σας νελᾶτε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ τὸν ἐαυτὸ σας μαζί. Ὁ ἥλιος δὲ γνωρίζει γύρω ἀπ' τὴ Γῆ, μὴν ἢ τὴ Γῆ γύρω ἀπ' τὸν ἥλιο. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ ὅμως, ἢ τὴ Γῆ γνωρίζει γύρω στὸν ἐαυτὸ της, καὶ σιτάφει κατὰ τὸν ἥλιο πότε τὴν Ἰαπωνία καὶ τὰ νησιά τῶν

Φιλιππίνων, πότε τὴ Σουμάτρα, ὅπου βρισκόμαστε, πότε τὴν Ἀφρική τὴν Ἐξομένη, τὴν Ἀσία καὶ πολλές ἄλλες χώρες. Ὁ ἥλιος δὲ φωτίζει γιὰ ἓνα βουνό, γιὰ ἓνα νησί, γιὰ μιὰ θάλασσα ἢ καὶ γιὰ δάκαρη τὴ Γῆ μονάχα, μόν' ἀκόμα γιὰ πολλοὺς ἄλλους πλανῆτες, πὸν εἶναι ὅμοιοι μὲ τὴ Γῆ. Αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ τὸ καταλάβει ὁ κανένας ἀπὸ σᾶς, ἂν κοίταξε ψηλὰ στὸν οὐρανὸ, καὶ ἔχι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ τότε κανένας σας δὲ θὰ φανταζότανε πὸν πὼς ὁ ἥλιος φωτίζει μονάχα γι' αὐτόνε ἢ μονάχα γιὰ τὸν ἴδιο του.

«Ἐτοι γνωστικὰ μίλησε ὁ τιμονιέρος, πὸν ἦταν πολὺ κομογουρισμένος καὶ πὸν εἶχε πολὺ κοιτάξει ἀπάνω στὸν οὐρανὸ.»

«Εἶναι βέβαιο πὼς οἱ πλάνες καὶ οἱ τοακωμοὶ τῶν ἀνθρώπων στὰ ζητήματα τῆς θεοσεκείας εἶναι μονάχα ἀποτελέσματα τοῦ ἐγωῖσμοῦ τους.» Ἐξακολούθησε ὁ Κινέζος, ὁ μαθητὴς τοῦ Κομφούκιου. «Ὅπως μὲ τὸν ἥλιο, τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὸ Θεό. Κάθε ἄνθρωπος θᾶθελε νὰ ἔχει καὶ τὸ δικό του θεό, ἢ τοῦλάχιστο ἔταν ἰδιαιτέρο θεὸ γιὰ τὸν ἴδιο του. Κάθε λαὸς θᾶθελε νὰ κλείσει μέσα σὸ ναὸ του ἔκεινον πὸν δὲν μπορεῖ νὰ τὸνε γασέσει ὀλάκερος ὁ κόσμος. Καὶ τὰνα ἐπάργει κανέναν νὰ πὸνὰ μπορεῖ νὰ μετρηθεῖ μὲ τὸ ναὸ πὸν ἔχει γίσει ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς γιὰ νὰ ἐνώνεται μὲς σ' αὐτόν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σὺ μιὰ πίστη καὶ σὲ μιὰ θεοσεκεία;

«Ὅλοι οἱ ναοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι χτισμένοι ἀπάνω στὸ σχέδιο ἐκείνου τοῦ ναοῦ — τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ. Σ' ὅλους τοὺς ναοὺς ὑπάκουον κοινμπήθες, τροῦλλοι, φῶτα, εἰκονίσματα, ἐπιγραφές, βιβλία μὲ τοὺς ἱερὸς νόμους, θυσίες, βωμοὶ καὶ παπάδες. Ὅμως ποὺς νὰς ἔχει κοινμπήθες σὺν τὸν ὀκεανὸ — τροῦλλο — σὺν τὸν οὐρανὸ — σᾶτα σὺν τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἄστρα κ' εἰκονίσματα σὺν τοὺς ἀνθρώπους πὸν τῶν. ἀγαποῦν καὶ βοηθοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον; Ποῦ βοσκοῦνται ἐπινοαές γιὰ τὴ θεία γάση, πὸν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τις καταλάβει τόσο καλά ὅσο τις εἰσογεσίες πὸν νοιτάζει ὁ Θεὸς παντοῦ ἀπάνω στὴ Γῆ γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων; Ποῦ εἶναι τὸ βιβλίο τῶν νόμων πὸν θὰ μπορούσε νὰ τὸ καταλάβει ὁ κανένας τόσο καλά ὅσο ἐκείνο πὸν εἶναι νομισμένο στὴν καρδιά του μέσα; Ποῦ εἶναι οἱ θυσίες πὸν θὰ μπορούσαν νὰ μετρηθοῦνε μὲ τις θυσίες πὸν κάνουν οἱ ἀνθρώποι, ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον, διὰ ἀναπισθῆναι; Καὶ ποῦ βοσκοῦνται βωμοὶ σὺν τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδιά, ὅπου ὁ Θεὸς δέγεται ἴδιον του τις θυσίες; Ὅσο πὸν ψηλὰ θὰ σχηματίζῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἰδέα τοῦ Θεοῦ, τόσο καλύτερα θὰ τὸνε γνωρίζῃ. Κι' ὅσο καλύτερα θὰ τὸνε γνωρίζῃ, τόσο πὸν κοντὰ του θὰ πηγαίνει καὶ θὰ τὸν ἀκολουθεῖ στὸν οἶκο καὶ τὴν ἐργασία του γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

«Καὶ νιαὐτὸ ποῦπει ὁ ἄνθρωπος πὸν βλέπει τὸ φῶς τοῦ ἥλιου, πὸν φωτίζει ὅλον τὸν κόσμον, νὰ μὴν καταδινᾶζει καὶ νὰ μὴν καταφρονάει τὸν εἰδωλοῦτο πὸν βλέπει στὸ εἶδωλό του μιὰ μονάχα ἀντίδα ἀπ' αὐτὸ τὸ φῶς γιαιτὸ δὲν ποῦπει νὰ καταφρονάει μήτε τὸν ἄπιστο πὸν εἶναι τυφλὸς καὶ δὲ βλέπει καθόλου τὸ φῶς.»

Ἐταὶ μίλησε ὁ Κινέζος, ὁ μαθητὴς τοῦ Κομφούκιου, κι' ὅλοι μὲς σὴν νασεργεῖο σήπασαν νὰ πὸν δὲ συζητόσαν ποτανοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πὸν καλύτερος: Μισαφρ. Κ. ΚΑΡΘ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡ ΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Εσωτερικού: Έτησια Δρ. 10.— Έξάμηνη Δρ. 6.—

Εξωτερικού: Φρ. 15.— Φρ. 8.—

Κάθε φύλλο λεπτά 25

Άγγελται και διαφημισεις δραχ. 2 ο σιγος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΥΣΤΕΡΑ από τη δήλωση που δημοσίεψαμε στο προηγούμενο φύλλο πώς ο «Νουμάς» στο δημοτικισμό αποτελεί τη μερίδα της «αίρας άριστεράς», είχαμε αναγκασμένοι να δώσουμε σήμερα μερικώς συμπληρωματικές πληροφορίες. Λέγοντας πώς ο Ψυχάρης αποτελεί για μās τον άρχηγό που κάτω από τη σημαία του αγωνιζόμαστε, δεν έννοούμε με αυτό πώς σκοπός μας είναι να αντιγράψουμε δουλικά τον Ψυχάρη. Ο Ψυχάρης στάθηκε στις ήμερες μās ένας μεγάλος προφήτης. Αυτός είναι που χάραξε την επιστημονική γραμμή, που είναι αδύνατο να ξεφύγει κανείς από αυτή δίχως να πελαγώσει. Με το μεγάλο κύρος του οά γλωσσολόγος με πανευρωπαϊκή φήμη, με το θάρρος του οά λογοτέχνης που στέκεται πάνω από όλους, μίλησε κι ο,τι είπε αυτός «πύλαι Άδου οί κατισχύσουσι», όσο κι αν φωνάζει ή καθαρεύουσα όσο κι αν στραβομουτσουιάζει ή κακόμωτη ή μιχτή. Η μαχαίριά που τους κατάφερε και των δυο το στίβονό χέρι του Ψυχάρη στέκεται αγίατρευτη. Γιατί με το στόμα του Ψυχάρη μίλησε ο λαός που του πλάκωνε αιώνας το στήθος ο βραχνάς του σχολαστικού κι όμα μιλάει ο λαός ή φωνή του είναι τόσο βαρεια που να πνίγει τη βραχνολαλιά κάθε κοκορήσου που ύψώνεται στα φιλούτσικα ποδαράκια του για να δείξει μεγαλείτερο το μικροσκοπικό του ανάστημα. Μά ο Ψυχάρης το δρόμο μόνο τον πλατύ, τον τσιο μās έδειξε, τις γραμμές τις μεγάλες τις αμετάβλητες μās έδειξε με το δικό του τον τρόπο τον τελειωτικό. Αυτό δε σημαίνει βέβαια πώς μέσα στην κορνίζα που αυτός χάραξε δεν μπορούμε κ' έμεις να σκεφτούμε. Έμεις όσο κι αν μās χαρακτηρίζουνε οι αντίπαλοι αδιάλλαχτους δε θάρνηθούμε στη γλώσσα, οά ζωντανό δημιούργημα που είναι, το δνείωμα να δεχτεί και λόγια στοιχεία και κάθε άλλο ζωντανό στοιχείο που δίνει ελπίδες να λήσει και να αναπτυχτεί, μα με τη συμφωνία να υποταχτεί πρωτίτερα στους γενικούς κι αμεταβλήτους νόμους της δημοτικής γλώσσας, που δεν τους δημιούργησε αυθαίρετα ο Ψυχάρης, όπως διακροίτουνε κακόπιστα οι μικροί αντίπαλοί του πα οά τους παρατήρησε υόνο με το δαιμόνιο γλωσσολογικό του ήατι. τους παρουσίασε στην πραγματική τους έσοουσή ον ήεις λογοτέχνης που είναι και τους ήνωσε σε γονό, αλόγιο ποσοώνημα υποοτά στο λαό που τους γέννησε. Με τη συμφωνία αυτή είμαστε πρό-

θιμοι να δεχτούμε κάθε προσπάθεια για να πλουτίσουμε και δυναμώσουμε τον οργανισμό της δημοτικής κι όχι απλώς για να γίνουμε ευχάριστοι στο αυτί της τάδε ευαίσθητης κυρίας ή του δείνα αξιότιμου κύριου που ή αισθητική του δεν του επιπρέπει να άνεχτεί αυτόν ή ζείνο τον τύπο. Το ξέρουμε πώς αυτή ή μέθοδο θα χρειαστεί πολόν καιρό. Μά έμεις, τέλος πάντων, δεν βιαζόμαστε. Μάθαμε πάντα να δουλεύουμε αθόρυβα και δε βλέπουμε για ποιο λόγο πρέπει να δημιουργήσουμε όπως όπως μια λύση.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ του Πολυτεχνείου δηλώνει μ' ένα γράμμα τον προς το Μητροπολίτη πώς την επέμβαση της Έκκλησίας στα εκπαιδευτικά πράγματα την έ θεωρεί επικίνδυνη. Έτσι όπως βάζει όμα το ζήτημα λυπούμαστε που δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε μαζί του. Και γενικά δεν μπορούμε να αναγνωρίσουμε την προσπάθεια που παρατηρούμε από κολλούς που θέλουνε να ποζάρουνε τάχα για νεωτεριστές, να τα χτυπήσουνε όλα και να τα ρίξουνε κάτω. Μια τέτοια προσπάθεια, όπου κι αν εμφανίζεται, δείχνει μια πολή κούφια, αφιλοσόφητη ψυχή. Να τα χτυπάς όλα κάτω και να αρνιέσαι τους αναγνωρισμένους πίνακες άξιων, δεν είναι νεωτερισμός, ούτε δείχνει επαναστατική ψυχή. Έπανάσταση σημαίνει να δημιουργήσεις μια καινούρια ήθική αξία που θα μπορούσε να αντικαταστήσει την παλιά. Όσο δεν έχεις με τί να αντικαταστήσεις τα παλιά, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να περιμένεις όσο να ωοιάσει ή ιδεολογία σου. Έπιτέλους ποέπει να το καταλάβουμε πώς δεν μπορούμε να υπάσσουμε την ποόδο στον τόπο μας με το σταθερό. Κάθε λύση για να είναι ουσιολογική ποέπει να μην έ-κιάζεται. Παράδειγμα αξιολόγητο το γλωσσικό ζήτημα, που για να ικανοποιηθύνε μερικές ανυπόμονες φιλοδοξίες, σποήγτηκε σε μια ποόωση, και κι αυτό νόθα, μισή λύση. Δεν είναι ανάγκη να τα λύνουμε τελειωτικά όλα τα ζητήματα, ποιν ωοιάσαμε. Άσμετό ποέπει να θεωρείται για να ικανοποιηθεί ή φιλοδοξία μας να δουλεύουμε ειλικρινά κι αθόρυβα για να δημιουργήσουμε μια μέσα τις επιθυμητές λύσεις. Άς δουλέψουμε για να κάνουμε σινά σιγά όσο το δυνατό υψότεση την ανάγκη της έξάρτησης από την Έκκλησία που νοιώθει αναμεισιθήτητα σήμεια ο Ρουμός. Άλλοίωτα δημιουργήθηκε ένα φοικαλέο κενό στη συνείδησή του, που δε βλέπουμε με τί θα υποπέσει ή σμειονή άσπική πολιτεία μας να το γιοίσει. Άς πύπει πύει για το θεό, αυτή ή ταφλή αντίγασή από τα Έένα. Χωρίς να σμμεοίτουμε κανείς τα επισημώματα του Σεβασμιώτατου και την πεσοφώνησή του προς τις θετικές επιστήμες, υποοεί να γίνει ήη πολλή ήπουονή όσο να δημιουργηθεί και στον τόπο μας μια καινούρια ήθική συνείδηση, μια έσωτερική ζωή, για να υποοέσουμε να σποίξουμε άπάνω της το καινούριο σπίτι. Άλλοίως θα είμαστε στον άέρα, όπως και με τη γλώσσα.

Ο ΣΕΡΑΣΜΙΟΤΑΤΟΣ έννοεί τέλος πάντων να έχει γνώση για όλα τα ζητήματα. Τίποτα δεν του έσοοίσει, και για όλα είναι αιδόδης. Έτσι πάλι τελευταία στο έπίσημο άονακό του ποίονει άροουή από την ίδρυση του εκπαιδευτικού σύνδεσμου, που έ-

ναί ο πνευματικός πατέρας του, για να μᾶς βεβαιώσει πώς ἡ ἐπανάσταση τοῦ 21 εἶναι ἔργο τῆς ἐκκλησίας καὶ πὼς αὐτὴ μόνη ἐμπνέοντας τὴν παιδεία ἔσωσε καὶ τὴν γλῶσσα. Ἔχει μεγάλο λάθος ὁ Σεβασμιώτατος. Τὸ 21 δὲν εἶναι ἔργο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ ἐπανάσταση αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀστική ἐπανάσταση κατὰ τοῦ τουρκικοῦ δεσποτισμοῦ, πὺν τὴν κάμανε, ὅπως καὶ τὴ γαλλική τοῦ 1789, οἱ ἄστοι, τραβώντας πρὸς τὸ μέρος τους καὶ τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ λαοῦ μετὰ τὸ ἀγκίστρο τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Ἔτσι οἱ ἄστοι καρποθήκανε ὅλα τὰ οὐσιαστικά ὠφελήματα τῆς ἐλευθερίας καὶ στὸ λαὸ ἀπόμεινε μοναχὰ τὸ εἶδωλο τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν πὺν δὲν εἶτανε σὲ θέση νὰ τὶς μεταχειριστεῖ. Ὅσο πάλε γιὰ τὴ γλῶσσα μας οὔτε αὐτὴ τὴ σωτηρία τῆς τῆνέ χρωστάει στὴν ἐκκλησία. Ἡ ἐκκλησία ὄργανό τῆς εἶχε πάντα καὶ ἔχει τὴν ἀρχαία γλῶσσα καὶ ἡ παιδεία τοῦ 18ου αἰῶνα τὴν ἀρχαία καλλιεργοῦσε. Γιὰ ἐθνική γλῶσσα οὔτε λόγος. Κι ἂν κατώρθωσε αὐτὴ νὰ διατηρηθεῖ, ὡς εἶναι καλὰ ὁ λαὸς καὶ τὰ βουνὰ πὺν γεννήσανε τὸ ἀθάνατο δημοτικὸ τραγούδι. Ἡ ἐκκλησία δούλεψε γιὰ τὴν ἀρχαία, τὰ σχολεῖα τοῦ 18ου αἰῶνα γιὰ τὸ λογιωτατισμὸ, γιὰ τοὺς δεσποτάδες καὶ γιὰ τοὺς μεγάλους τιτλοῦχος τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Ὅστε ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ τουλάχιστο καμμιά εὐγνωμοσύνη δὲ χρωστάει ἡ ἐθνική μας γλῶσσα στὴν ἐκκλησία. Ὅσο βέβαια γιὰ τὶς ὑπερσεῖς τῆς στὴ διατήρηση τοῦ ἐθνισμοῦ, αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τῆς τὸ ἀρνηθεῖ, χωρὶς ὅμως μ' αὐτὸ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τῆς ἀναγνωρίσει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίνει σήμερα στὰ ἐκπαιδευτικά μας πρόγραμμα. Ἡ ἐκπαίδευση εἶναι κάτι πὺν ἐνδιαφέρει πρὸ πάντων τὸ λαὸ κι αὐτὸς μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κανονίσει τὸ εἶδος τῆς ἐκπαίδευσης πὺν τοῦ χρειάζεται. Ἄς μὴν ξεχνάει ὁ Σεβασμιώτατος πὺν ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς δουλείας ἕως σήμερα μεσολαβήσανε μερικὰ γεγονότα πὺν μᾶς ἀναγκάζουνε νὰ ἀναθεωρήσουμε κίποιες ἰδέες μας, ὅσο κι ἂν μᾶς εἶναι ἀγαπημένες καὶ συμφέρουσες.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ πὺν κηρύξανε οἱ τραπεζιτικοὶ ὑπάλληλοι, μὴ μπορώντας πιά νὰ ὑποφέρουνε τὴ βαρὴ καταπίεση τοῦ κεφαλαίου πρὸς αὐτούς, καὶ τὴν ἀδιαφοροῖα του γιὰ νὰ καλυθεύουν οἱ ὄροι τῆς ζωῆς ἐνὸς πλήθους ἀπὸ τίμιους ἀνθρώπους, — εἶναι κίνημα, πὺν δεῖναι πὺν ἡ νέα γενεὰ δὲ θ' ἀκολουθήσει τὸ συνθημισμένο παλιὸ δρόμο τῆς σκλαβιάς καὶ μιστοδουλείας. Νέοι ὑπάλληλοι, πὺν ἔχουνε τὴ μόρφωση καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ ὑποτάξουνε τὰ ποσορινὰ τους ἀτομικὰ συσέοντα σ' ἕνα κοινὸ ἰδανικὸ ψυχικῆς καὶ οικονομικῆς λευτεροῖας, δὲν ὑποσεῖ παρὰ νὰ τραβήξουνε στὸ πλευρὸ τους ὅλο τὸ πλήθος πὺν τὸ παιδεύουνε σκληρὰ ἡ ἀδίκημα κ' ἡ ἐνμετάλλειψη, μετὰ τὸ συμεονὸ κοινωνικὸ σύστημα. Οἱ Ρωμιοὶ προλετάριοι ἐνοθηθήκανε μαζί τους καὶ τὸ συνζινημένο ἀδέσπομα πὺν τὸ σφράγισε ἡ συνέλευση τῆς περασμένης Δευτέρας, εἶναι σημαδὶ πὺν ὁ τῶπος τοῦτοσ κλείνει στοιχεῖα ἀξία γιὰ ποδόδο καὶ γιὰ μέλλον, ἀντίθετα πὺν ὅσα φανερόναι μιὰ μεγάλῃ μερίδα συντηρητικῶν τύπου, πὺν γιατί δὲν ἔχει μάτια νὰ ἰδεῖ καὶ νὰ παρατηρήσει ὀλόγονά του, γτυπὰ τυπὰ καὶ ἄθε ποδόδο κι ἀνάσταση, πὺν ἡ σημερνὴ μας ἔποχὴ λαχταροῦ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΖΑΧΑΡΙΑ

Τόσον ὠραῖα μᾶς τὰ λὲς καὶ τόσο ζωντανά,
πὺν οἱ δάσκαλοι ἀποφάσισαν νὰ πάρουν τὰ... Β ο υ ν ἄ!

ΣΤΗ ΓΑΥΜΝΙΑ ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

Πόσες φτωχὲς δὲν ἔχουνε ρούχα γιὰ νὰ ντυθοῦνε!
Ἐνῶ αὐτὲς δὲν ἔχουνε ρούχα γιὰ νὰ... γδυθοῦνε!

ΜΙΚΡΟΣ

ΣΤΟΝ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

Πέμπτο βαγγέλιο πρόστεσες ἐσὺ στὰ τετραβάγγελα,
Καὶ γράφοντάς το μάλιστα, ζουφρά, Πί σ' ἀπ' τὰ
(κ ἄ γ κ ε λ α .

ΜΑΝΟΣ ΚΕΛΛΑΣ

ΞΕΠΡΟΒΟΔΙΣΜΑ

— Ἀγάπη μου, ἦσονται παιδί· παιδί μου, εἶσαι ἄντρα; τόρα σῦρε, ἀκριβέ μου, σ' ὁ καλὸ, μὴ σὲ προφτάση ἡ μπόρα.

— Μάννα μου, κοίτα, ἐνύχτωσε· πὺν νὰ κινήσω; βρέχει μάννα, μιὰ θλίψη μὲ κρατεῖ καὶ μιὰ τρομάρα μ' ἔχει.

— Παιδί μου, ὄλοι θὰ φύγουνε· κι ἂν μείνης τελευταῖος; σῦρε· καὶ πάντα νῆσαι ὀρθὸς καὶ πάντα νῆσαι ὀραῖος.

— Μάννα, ὁ χειμῶνας ρυάζεται κ' ἡ νύχτα ἀγκομαχάει· μὲ δένει, μάννα, μιὰ ντροπή, κ' ἕνας καμῖος μὲ πάει.

— Βλέπε παιδί μου πάντα ὀμπρός· τὸ γτὲς μὴ σὲ πιζορίνη. Τόρα ἡ ζωὴ, σὺν ἄλλογο στὴν πόρα, σὲ προσμένει.

— Μάννα, οἱ ἀνέμοι ρῖξαν τοῦ δρόμο· τὸ πλατάνο μὲ τρώει, μαννούλα, ἡ θύμηση κι ὁ πόνος μὲ δαγκάνει.

— Παιδί μου, ὄλοι θὰ φύγουνε· κι ἂν μείνης τελευταῖος; σῦρε· καὶ πάντα νῆσαι ὀρθὸς καὶ πάντα νῆσαι ὀραῖος.

— Μάννα μου, κοίτα, ἐνύχτωσε· πὺν νὰ κινήσω; βρέχει μάννα μιὰ θλίψη μὲ κρατεῖ καὶ μιὰ τρομάρα μ' ἔχει.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὅσες καρδιὲς ἀγάπησαν σ' ἀλήθεια
ποτὲ δὲν τὶς χωρίζει χωρισμὸς·
δὲ βάξουν χερί βέβηλο στὰ στήθεια
τῆς ξενιτιάς ἡ λήθη, κι ὁ καιρὸς!
Μονόλογος μὲ τὴν ἐρημὴ μου σκέψη
σὲ περασμένο πόθο ξαναζῶ·
τοῦ κάκου περιμένο νάληθῆψη...

— Ἀγάπησα! Γι' αὐτὸ δὲ λησμονῶ!

Λὲ λησμονῶ! Σὲ χρόνια περασμένα
τὰ βήματα μου σέρνω κουρασμένα,
πετῶ τὴ σκέψη μου σὲ μέρη μακρινά!
Ὅσες καρδιὲς ἀγάπησαν σ' ἀλήθεια
καὶ τὸν καμῖο τους ἐπνίξαν στὰ στήθεια
δὲ λογαριάζουν χρόνους.. ξενιτιά!

Πάτρα

ΠΑΝ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΗΤΙΚΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΙΔΙΟΣΥΓΚΡΑΣΙΕΣ

Οι συμπαιδιώτες μας οι Ροδοπιοί έχουν δική των γλωσσική ιδιосυγκρασία. Προσθέτουν σχεδόν πάντα ένα: —Μ—περιτό, και αποκλειστικά δικής τωνε παραγωγής, εις τὸ τέλος λέξης πὸν τελειώνει εἰς φωνήεντο, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπομένης πὸν ἀρχινάει ἀπὸ σύμφωνο:—Θέλουν π.χ. νὰ ποῦνε «ε ρ ὀ (ν) π ο λ ῦ», καὶ προσφέρουν «ε ρ ὀ —μ π ο λ ῦ». —Ἄλλοι πάλι (Ἀποκορωνιώτες), βάζουν τό: Μ τοῦτο τὸ περιτό σὴν ἀρχὴν λέξεων πὸν δὲν τὸ σηκώνουν καθόλου:—Λένε (μ) παρτόν, καὶ τοὺς εἶναι ἀδύνατον νὰ προσφέρουνε πα ρ ν ὶ ὄ ν, ὅσο καὶ ἂν γείνουν «μῦστα» τῆς γαλλικῆς γλώσσας. Ἄλλοι προσθέτουν· α περιτό σὸν τέλος λέξεων, πὸν κάθε ἄλλο παρὰ ἀνάγκη ἴδουν, διαστρέφουν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ ἴδιο τὸ γένος τους, τίς κάνουν ἀπὸ ἀρσενικῆς θηλυκῆς καὶ προσφέρουν τὸ «λασιμόν» (τοῦ Σφακιανοῦ Ἀθήτη): «π ᾶ σ (α) (γ) ε ἴ σ ἰ μ ῖ ο ς ἄ θ ρ ω π ο ς». Εἰς ἄλλους εἶν' ἀδύνατον νὰ προσφέρουνε τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα Ἡ ρ α κ λ ῆ ς, τὸ τουρκικὸ Χ ι λ α λ ῆ ς, τὰ ψ ὄ λ λ ο ι, π α ο ᾶ ς, λ ἰ ρ ε ς. Θὰ ποῦνε: Ἡ ρ α κ λ (ι) ῆ ς, θὰ ποῦνε ὁ Χ ι λ (ι) α λ (ι) ῆ ς μου, ψ ὄ λ λ (ι) ο ι, π α (χι) ᾶ ς (ὄχι παο(σι)ᾶς), θὰ ποῦνε λ ἰ ρ ε (χ) ς. Ἔτσι προσφέρουνε οἱ Καστρινοί. Τὸ τελευταῖον λ ἰ ρ ε χ ς τὸ προσφέρουν ἔτσι καὶ οἱ Φανοριανοὶ ἀπὸ τὸ Χανιώτικον Νομό, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀκόμη ἀνακατεροὶ ἠσοσόπλονοι τοῦ τόπου μας.—Ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Σεληνιώτου (οἱτῆς Ὁ ρ ι σ α ς—τοῦ χοροῦ, τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ λόγου τῆ βράσης), ἀσυγκράτητο θὰ ξεφύγει ἀγνὰ τὸ γλυκανάλατο ἐπιφωνημα: (Κ' ἴ χ ι τ α ς, κ' ὄ χ ο χ ὄ ς), πὸν τὸ συνηθίζουσε κ' ὄ ν τ ι ε ρ ο ζ ο ν ᾶ ρ ο υ ν ε (συνομιλοῦνε). Κι' ἄλλοι τέλος (Ρεθμιωνίτες)—ὁ κόσμος νὰ χαλάσει—θὰ κουβεντιάσουνε περὶ τοῦ... τάδε, τοῦ ὁποίου ἔπαθαν τὰ μυαλά, μὲ τό: (ἔρωτηματικὸ) «λ ὀ π (ω) ς ε μ π ο υ ν τ ἰ ᾶ λ ι α σ ε ν ε» (ἔτρολλᾶθηκε;), ἐνῶ ὅλη σχεδὸν ἡ Κρήτη, τῆς ὁποίας γενικὰ, νομίζω, γλωσσικὸ προϊόν εἶναι τό, φαινομενικὰ, παρόμοιο αὐτὸ ἐρωτηματικὸ: Λ ὀ π (ι) ς, προσφέρει Λ ὀ π (ι) ς, καὶ ὄ γ ι Λ ὀ π (ω) ς, ἂν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο θὰ εἶναι, χωρὶς ἄλλο.—γραμματικῶς — ὀρθότερο: (λέγω—πῶς,—λέω—πῶς,—λῶ(ω)ς).

Γιὰ τὸ κρητικὸ αὐτὸ, οἱ γλωσσικῆς αὐτῆς ιδιосυγκρασίας μας, χρησιμοποιεῖται πρὸς ἀναγνώριση τῆς ἀρχικῆς καταγωγῆς ἐκείνου πὸν μιλεῖ καὶ προσφέρει τὰ ἰδιόματα αὐτὰ τοῦ ἰδιαίτερου τύπου του, πλὴν καλύτερα μάλιστα παρὰ νᾶχε καὶ νικέτα κολλημένη σὸν κούτελο.

Ποῖος ὅμως θὰ μπορέσει ποιῆσαι νὰ πεῖ σὶα μυστήρια τῆς γλωσσικῆς σκέψης ἀνθρώπου, ἀπὸ κείνους πὸν ὑπάκουσε ἀκόμα μεταξὺ μας, καὶ οἱ ὅποιοι δὲν κατορθώνουνε νὰ μιλοῦν παρὰ σὲ δυό—ματὶ—γλώσσας, λονθασμένες καὶ τίς δυό: τὴ μαλλιαρὴ καὶ τὴν κουρεμένη;

Ἄν εἶναι δὲ αὐτὸ ἀμάθεια μόνον, ἀλλὰ καὶ μυστηριώδης ἀνάγκη τοῦ ὄντισμοῦ τῶνε. Διὰ τὰ ἀμφίβια τοῦτα—ὅπως τὰ βάρφισε ἄλλοτε ὁ Ζ. Παπαντωνίου—εἶν' ἀνάγκη νὰ μιλή κανεὶς μὲ παραδείγματα, αἰδῶν ἢ ἐπισημονικῆς κατάταξις αὐτῶν εἰς

ὄρισμένον εἶδος ἀνθρώπων εἶναι ἀδύνατος», καὶ γιαντὸ κ' ἐμεῖς δὲν τὴν ἐπιχειροῦμε.

Προχειρότερο, καὶ ἴσως παραπολὺ γνωστὸ, παραδειγμα σὸν τόπο μας εἶναι κείνο τῆς κυρίας πὸν διηγείτο, πῶς χθὲς τὴν «μετα-πρωτῶν» εἶχε «ἀποδειπνήσει» μὲ ὀραῖς τηγανίτας «διαλέκτους» (ψάρια, γλώσσες, τηγανιές). «Ὅπως κ' ἐκείνο τοῦ ἀδελφοῦ πὸν ἐμπόδιζε τὸν ἀδελφὸ νὰ πάρη γυναῖκα του «κείνο» νὰ τὴν (τέρας), τὴν ἀνθηρόστομη (ἀδουρόστομη)». Καθὼς καὶ τοῦ μακαρίτη ἀνώτερου Διοικητῆ μας, πὸν δὲν ἤθελε νὰ πηγαίνει «ἀ...νάγια τοῦ γνώμης του».

ΚΙΤΕΡΝΟΣ

ΤΑ ΘΕΙΑ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ...

Τὰ θεῖα τὰ δέντρα πνέουνε τὸ τραγούδι
Τὸ τραγούδι π' ἀνθοῦσε σὴν καρδιά μου,
Σὰν ἦμιον μιὰ φορὰ παιδί, λουλοῦδι
Κι' ὕστερα τρυφερὸς σὸν ξρωτὰ μου,
Μ' ἕνα ἄνθος, ἕνα ἀηδόνι, ἕνα ἀγγελουδί,
Πὸν κάποιον ἀνοιξή, ἀνθίσε σιμά μου,
Τὰ θεῖα τὰ δέντρα πνέουνε τὸ τραγούδι
Στὴ μαραμμένη πόσθουσε καρδιά μου.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΑΛΟΣ ΤΕΧΝΙΤΗΣ

1.

Πέτρα τὴν πέτρα ταπεινὸς τεχνίτης κουβαλοῦσε
κάτι νὰ χτίσῃ ξέχωρο, καιροῦς πὸν μελετοῦσε.
Καὶ ποῖος κούτὸ τὸν ἔλεγε, ποῖος παλαβὸ κ' ἀκόμα
τοῦ κόσμου καταφρονητὴ, γιατί ἀπὸ τὸ στόμα
βλαστήμια δὲν τοῦ ξέφευγε, παρὰπονο κανένα
ὅταν τὰ πλήθια σὰν παιδιὰ καὶ κακομαθημένα,
πέφταν τυφλά καὶ σήμαζαν τῶν θέμελων τ' ἀγνάγια
σὰν ἄοιζαν ν' ἀσπρίζουσε στημένα τ' ἀγκωνάρια.
Κι' ἀπ' ὅ,τι ὄλο συμμαζώνε μὲ κόπο καὶ μὲ πόνο,
μὲ τέχνη ἂν κάποιος τοῦ κλεβε χαμογελοῦσε μόνον.

2.

Στὸ ὕστερο βαρέθησαν τὰ πλήθια νὰ τὸν γγίζουν.
Ἄλλοι τὴν πλάτη γύρισαν κ' ἄλλοι ἀποφασίζον
ναυογελώντας, νὰ σταθοῦν νὰ ἴδουν τὸ τί θὰ κἀν.
Σιγὰ-σιγὰ, περιεργὰ τὸν πρόσσεχαν νὰ βάνῃ
ὅλα σὲ τάξη ζηλευτὴ καὶ μὲ σοφία τόση,
ἵπου τὸ γέλοιο σούστηκε χωρὶς νὰ μεγαλώσῃ.
Καὶ κουβαλοῦσε κ' ἔχτιζεν ἀβάρετα ὁ τεχνίτης,
ὄλων τὰ μάτια σέρονοντας σὰ νᾶτανε μαγνήτης.

3.

Κι' ἀπὸ τὴ γῆς ἀνέβαινε σὰν κάτι ὄνειρομένο
σὰν ἕνα θῆμα παλατιοῦ ψηλὸ, λαμπροχτισμένο.
Καὶ τόσο ξάφνου ψήλωσε μιὰ μέρα τὸ παλάτι,
ὅπου τὰ πλήθη ἀνάβλεψαν πρὸς τὰ γαλάτεια πλάτη
νὰ εἶδαν τὸ χτίστη σὲ τρανῆς μιᾶς Μπόρσεως; τὰ σφῆρανα
νὰ εἶχαν κάτω τὴν ματιὰ γλωμῶς, μὲ περηφάνεια.
Καὶ τόση λάμψη χύθηκεν ἀπὸ τὸ χτίσμα κείνο
πὸ φαινεῖν κ' ἀπὸ τὸ φῶς καὶ πὸν λευκὸ ἀπὸ κρῖνο,
πὸν πέσανε στὰ γόνατα τὰ φατισμένα πλήθια
σὰ νὰ δοξάζαν τὸ Θεὸ καὶ τὴ Μεγάλῃ Ἀλήθεια.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΥΠΕΡΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ἀγαπήτῃ «Νουμά»,

Ὁ γ ρ ι π ά ρ ρ α σ τ ο ς (κατὰ τὸ τ υ χ ά ρ -
α σ τ ο ς) κ. Γιαννίδς στήν αὐτορρεκλαμαστική ἐπι-
φυλλίδα πού, με τὰ στοιχεῖα Β. Χ. τάχα, δημοσιεύει
στήν ἐφημερίδα του, γράφει στήν ὑποσημείωση τοῦ
ἀριθ. 6 («Κοινωνία» 22 Ἰουνίου 1919, σελ. 1, στηλ.
4) πὼς σὺς Κυριακάτικες διαλέξεις πὸν εἶχεν ὁρ-
γανώσει τὸ «Ἐργατικὸν (Κέντρον Ἀθηνῶν) μίλησαν
ὁ Πάνος Ταγκόπουλος με θέμα: «Δημοτικὴ Γλῶσσα
καὶ Σοσιαλισμός», ὁ Δ. Π. Ταγκόπουλος με θέμα:
«Ἡ γυναικα τοῦ λαοῦ ἀ π έ ν α ν τ ι τοῦ
Ν ό μ ο υ» καὶ ὁ κ. Κ. Χατζόπουλος με θέμα: «Τί
εἶναι Σοσιαλισμός». Ἄρα τρεῖς ἀπὸ κεί-
νους πὸν βάδηκε ὁ Γιαννίδς με τὰ κοπέλλια του νὰ
βοῦζον με τὸ μεροκάματο, δὲν ἀρνηθῆκανε νὰ ἐργα-
στοῦνε γιὰ τὴ μόρφωση τοῦ ἐργάτη καὶ μόνο πὸν ἀ-
ναγκαστήκανε ν' ἀποτραβηχτοῦν ἀπὸ τὴν τέτια ἐργα-
σία με ἀηδία καὶ ἀπογοήτευση, βλέποντας τὰ κομπο-
πύνηρα τεοίτια καὶ φεροίματα τοῦ κ. Γιαννίδς.

Στὸ ἴδιο φύλλο τῆς «Κοινωνίας» (σελ. 1, στηλ. 3,
«Τὸ ἱστορικὸ τοῦ Σοσιαλισμοῦ») γίνεται κάποιος ἀνήθικος ὑπαντιγμός καὶ γιὰ κλο-
γίους τῆς ΤΣΕΠΗΣ. Πρόκειται, φυσικά, γιὰ τοὺς
λογίους πὸν ἀναγκάζονται νὰ δουλεύουνε γιὰ νὰ ζή-
σουν, ἔστω καὶ ἂν πληρώνονται τέσσαρες δραχμὲς
(!!!) τὸ κάθε τους χρονογράφημα ἀπὸ τὸν περσοφι-
λάνθρωπο, κὶ ὄχι ἐκμεταλλεστή, κ. Ν. Γιαννίδς.

Ἄς εἶναι ὅμως. Ἀπὸ τὰ, καθὼς κὶ ἄλλα πολλὰ, θὰ
ἐσοκεπαστοῦνε σιγὰ σιγὰ, διὰν ἔρθει ἡ ὄρα τους,
γιατὶ ἐπιτέλους καιρὸς πιά νὰ πέσουν οἱ διάφορες
μάσκες καὶ νὰ κάτσει κάθε κατεργάτης σὸν μπάγκο
του.

Δικός σου

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ

Ο ΠΕΡΕΣΙΑΔΗΣ

Φίλε «Νουμά»,

Ἀδίκηδες τὸν μακαρίτη δραματικὸν συγγραφέα Πε-
ρεσιάδη σὶὰ «Φαινόμενα καὶ Πράγματα» τοῦ περα-
σομένου φύλλου σου καὶ σὸν δίκαιος πὸν εἶσαι χρο-
σπᾶς νὰ κάνης μιὰν ἐπανόρθωση. Φυσικά, ἀπὸ θέατρο
τοῦ Περεσιάδη δὲν μπορεῖ ν' ἀποτιλέση τὸ ἴδανικὸ
ἔθος ἐλληνικοῦ θεάτρον, καθὼς γράφεις, με πάλι ὁ
συγγραφέας τῆς «Γλόφως» καὶ τόσων ἄλλων πατρι-
οτικῶν καὶ εἰδωλλιακῶν ἔργων, δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ
ἠνθῆς πὼς με τὰ ἔργα του τὰ δραματικά, πὸν ἀ-
γαπήθηκαν τόσο ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, δὲν ἔβλα-
ψε, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ὠφέλησε, ἀπὸ τὴν πατριωτικὴ
ἰδίως ἀποψη, ὅσους τὰ εἶδανε σὶὸ θέατρο καὶ τὴν ἀσπί-
σανε. Ἐπειὰ εἶναι καὶ ἄλλο: Τὰ ἔργα τοῦ Περε-
σιάδη εἶναι γραμμένα πέρα πέρα σὲ ἀγνή δημοτικὴ
γλῶσσα, σὶὴ γλῶσσα τῶν δημοτικῶν μας τραγου-
διῶν. Δὲν τοῦ πρέπει λοιπὸν νὰ τιμᾶται ἀπὸ μᾶς ὡς
ἕνας ἀγνὸς συναγωνιστὴς μας;

Με φίλια
ΔΙΚΑΙΟΣ

Σημ. τοῦ «ΝΟΥΜΑ». Δεχόμεστε ἀνεπιφύλα-
χτα διὰ ὅσα μᾶς γράφει ὁ φίλος μας, με τὴν παρα-

τήρηση μόνο πὼς σὶὰ «Φαινόμενα καὶ Πράγματα»
τοῦ περσομένου φύλλου ἴδονα τοῦ μακαρίτη Περε-
σιάδη δὲν ἀναφέρθηκε, γιὰ νὰ περιφρονηθεῖ αὐτὸς
καὶ τὸ ἔργο του, με εἶσι σὸν σύμβολο, νὰ ποῦμε, τῆς
πατριωτικῆς θεατρικῆς ποίησης. Ὁ κ. Δίκαιος ἅμα
ξαναδιαβάσει προσεχτικώτερα τὸ παραγραφάκι θὰ
συμφωνήσει μαζί μας, ὅπως καὶ μεῖς συμφωνοῦμε
πέρα πέρα μαζί του, σὲ ὅσα μᾶς γράφει παραπάνω.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Ἐῖτανε τῆς πατρίδας μου τὰ γέρι μάλισμα
τῶν σωθικῶν καὶ στήν ψυχὴ ἀναγάλλια,
πὸν ἀπ' τὶς πλαγιὰς φροσσοῦσε ἀπαλοκίνητο
σὶὰ γαλανὰ μωσκόβολα ἀερογάλλια.

Τάχα καὶ πότε θὰ μπορέσω ὁ δόσιονος
νὰ νιώσω πάλι τὸ γλυκὸ φίλι του
καὶ πότε θὰ αἰστανθῶ μέσα σὶὸ στήθος μου
χαϊδευτικὴ τὴ δροσερὴ ἀνοή του;

II

Μόνος ἐδῶ στήν ξηνητιά!—Φωτοπερίχνητο
με γλὴν στεφανωμένο τὸ χωριὸ μου
προβάλλει, ἀγροπλανιέται πρὸς σὶὰ μάτια μου
καὶ τᾶμοιρο ταραζει λογικὸ μου.

Καὶ τὶς ἐλιὲς θυμοῦμαι, τὰ πλατάνια του,
τὶς δροσερὲς σκιὰς καὶ τὰ νερά του
καὶ σφίγγεται ἡ καρδιά μου καὶ λαγγεῖται
μέσα σὶὸ ξένο ἀγέρι τοῦ Θανάτου.

Σμύρνη.—Θεριστῆς. ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ

ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὡ Ἀφροδίτη, σὺ λυπήσου με!

Τοῦ πόνου καὶ τῆς ἠδονῆς μητέρα εἶσὺ,
χαλκὸκαρδη θεὰ πὸν με μᾶς φέρνεις
στήν ἄκοη τῆς μεθυστικῆς χαρᾶς,
καὶ με μὴ σὶὰ πόδια σου ἀποκάτου μᾶς κυλᾶς,
σὶὸ θάνατο τὸν πὸ σκληρὸ μᾶς σέρνεις,
ὦ σὺ, πονόφερνη τοῦ κόσμου ἠδονῆ,
ὦ Ἀφροδίτη, σὺ λυπήσου με!

Ὅλοι εἰς τὸν θυμὸ σου τὸν ματόχρωμο,
ἀπ' τὸν τσομπάνο ὡς τὸν φτωχὸ τὸ ναυτή.
σοῦ δίνου τὴν καρδιά τους τὴ ζεστή.

Ὡ σὺ, ὦ ἄσπλαχνη δὲ χόρτασες θεὰ;

Οἱ ὄμοιοι λεβέντες, οἱ πανώριοι,
κ' οἱ ἀπαλὲς δὲν σ' ἔκαζαν οἱ νιές.

Ὡ σὺ, γλυκύτατη τοῦ κόσμου θλίψη,

ὦ Ἀφροδίτη, σὺ λυπήσου με!

Ὁ δαμαστῆς σου ἀκόμα δὲ γεννήθηκε,
ὁ θάνατος σου εἶναι ἀνένγγιτος ἀκόμα,
νοσηρόνα καὶ σειρήνα ἐσὺ θεὰ.

Στὰ γουσομένα με με πᾶναις δίχτυα σου,
—με πόσο λαιπερὰ εἶναι, ὦ σαγηνεύτρα,—
λυπήσου τὴν χουσιὴ τὴ νεϊότη σου.

Ὡ σὺ, γασὰ καὶ θλίψη, θλίψη καὶ χαρὰ,

ὦ Ἀφροδίτη, σὺ λυπήσου με!

Βόλος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΒΟΡΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

— Λοιπόν! Οί Τούρκοι πρέπει να μείνουν στην Ευρώπη. 'Ο Λοτί έχει δίκιο...

— Άστειεύεσαι;

— Δέν άστειεύομαι καθόλου. Καί όχι μοναχά πρέπει να μείνουν εκεί, πού βρίσκονται, άλλα και να τούς διώσιν πίσω όλα τά μέρη, πού τούς πήραν ως τώρα, άλλα τόσα ακόμα.

— Είσαι σύμφωνος δηλαδή με τό υπόμνημα τών Τούρκων άπεσταλμένων στη Διάσκεψη.

— Κάτι παραπάνω! Νομίζω μάλιστα, πως τό υπόμνημα γυρεύει πολύ λίγα. 'Η μετριοφροσύνη του μού γίνεται έντύπωση. Τί τά θέλεις, φίλε μου; 'Η Τουρκιά είναι ή απαραίτητη φυλή.

— Για να σφάζη όλες τις άλλες;

— Γι' αυτό ίσα-ίσα. 'Ο κόσμος αυτός έγινε πολύ άσχημος και πολύ πεζός. Μιά μονοτονία καταπληκτική βασίλευει στη σημερινή Ευρώπη. 'Ολοι οι άνθρωποι σκέπτονται τό ίδιο, ντύνονται τό ίδιο, περπατούν τό ίδιο. 'Ο κόσμος γέμισε από αριθμούς. Δέν υπάρχουν πιά πρόσωπα. 'Η ζωή έχασε κάθε γραφικότητα. 'Η μοναχιά, πού άπομένει ακόμα, είναι ό Τούρκος. Αυτός δέν άλλαξε τίποτε άπ' τη θρησκεία του, τις συνήθειές του, τούς τρόπους του. 'Ο διεθνισμός, πού ίσοπεδώνει τό κραδεύι στις ημέρες μας, περνάει άπάνω άπ' τό φέσι του, χωρίς να τό άγγίξει. Λίγο τώχεις;

— Θέλεις να πής πως ή Τουρκιά είναι μνημείο...

— Μνημείο, πού πρέπει να τό σεβασθῆ ό κόσμος, όπως όλα τά μνημεία! Δέν μου λές, σε παρακαλώ; Φαντάζεσαι τί θα γίνει σε λίγα χρόνια ή Πόλη, ή Σμύρνη, ή Μικρασία, όλη ή χαριτωμένη αϊτή 'Ανατολή, άμα της λείψη ή ποίηση τού Τούρκου; 'Αηδία, φίλε μου! 'Ενας περιηγητής δε θα βροση πιά τίποτε, πού να τόν τραβήξει στους Παράδεισους αυτούς. 'Ο περιηγητής θα φεύγη άπ' τό Παρίσι να πάη στην Πόλη και θα βρούκεται πάλι στο Παρίσι. 'Η φιλολογία τού μέλλοντος δε θα ξαναβρη πιά έναν Λοτί. 'Ενας άνατολιστής ζωγράφος θα είναι άνύπαρκτο πράμα. 'Η Διπλωματία θα χάση τό μεγαλύτερό της θέλημα: δε θα ύπάρχη πιά 'Ανατολικό Ζήτημα. 'Η Φιλοσοφία θα στερηθῆ τό αληθινότερο στοιχείο της: τη Μοιρολατρία, στην όποία τελειώνει κάθε αληθινή Φιλοσοφία. Τά συλλογίστηκες δλ' αυτά;

— Τά συλλογίζομαι τώρα. Συλλογίζομαι ακόμα τόν θλιβερό αντίκτυπο πού θα γίνει στην Κουζίνα. Τό ιμάμι-μπαϊλντι κινδυνεύει. Λίγο τώχεις κι' αυτό;

— Καί πός' άλλα, πός' άλλα!.. 'Η Τουρκιά, φίλε μου, είναι τό περιβόλι της Ευρώπης. 'Αμα χαθῆ τό περιβόλι, με τ' άλλα τριαντάφυλλα, τί τί θ' άπομείνη; 'Ο Λοτί ξέρει τί λείει... Μά τί συλλογίζεσαι; Δέν έχω δίκιο;

— Δίκιο έχεις, μάτια μου! 'Ενα πράμα όμως με βασανίζει ακόμα...

— Τί πράμα;

— Σφάζουνε, βλέπεις, οί λαμπροί αυτοί άνθρωποι. 'Ολο σφάζουνε! Τί Διάλογος τούς έπιασε; 'Αν σταθούνε λίγο καιρό ακόμα στην Ευρώπη, δε θα μείνη Ρωμής για Ρωμής κι' 'Αρμένης για 'Αρμένης στον κόσμο.

— Καί δέν πάνε να σφάζουνε! Τί σε μέλει έσένα; Κι' αυτό ακόμα έχει την ποιησή του! Για κίττα τη Σελήνη! Φαίνεται βαμμένη στο αίμα. Μαγεία! Τί άξίζει αυτή ή παλιοζωή; 'Η ζωή, όπως είπε κάποιος ποιητής, μοιάζει με τό λιθάνι. Δέν αξίζει παρά τη στιγμή της θυσίας. Τό αίμα δέν έχει καμιά αξία κι' αυτό παρά τη στιγμή πού χύνεται και γεμίζει με ρόδα τη γῆ.

— Σάν όμορφα μού τά λές. Για πές μου τώρα σε παρακαλώ: Αϊτή είναι ή αισθητική τού μ. Λοτί;

— Καί ή δική μου! Είναι ή Αϊσθητική εφαρμοσμένη στην Πολιτική. Καί σ' αυτή καταγίνομαι τώρα. Συλλογίζομαι μάλιστα να ζητήσω έδρα για τό μάθημ' αυτό στο Πανεπιστήμιο.

— Να τη ζητήσης!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Τό νέο μηνιάτικο περιοδικό «Θρύλος» πού άναγγείλαμε στο περασμένο φύλλο, είναι ένα πολύ ευπαρουσίαστο λογοτεχνικό περιοδικό. 'Ο πρόλογός του, όπου ό διευθυντής του μās κάνει γνωστές τις ιδέες του και τις προσπάθειές του, μās ειδοποιεί άμέσως άμέσως πως έχομε να κάνομε με κάποια ιδεολογία πού είναι πολύ μόδερα σε μερικους ώριμους φιλολογικούς και καλλιτεχνικούς κύκλους. Είναι ή ιδεολογία πού αρχίζοντας από τόν Περικλή Γιαννόπουλο έχει τώρα καμπόσους όπαδοίς. Δέν έχομε να πούμε τίποτα εναντίο σε μιá προσπάθεια πού θέλει για την 'Ελλάδα ελληνική τέχνη. Θα ροῦμε όμως πως τό πράμα έχει πάρει κάπως κατήφορο και πως φτάνει στην ύπερβολή. Καί αν, υβλιο τους τό δίκιο, οί όπαδοί της ελληνιστικής αυτής, για να την πούμε έτσι, κίνησης, κατηγορούν και καταδικάζουν την ξενική μίμηση, δέν πρέπει να προχωρούν ίσαμε τό σημείο νάρνιούνται και κάθε έπιτροπή τού δικτικού πολιτισμού, πράμα πού είναι άλλωστε τών αδυνάτων αδύνατο. 'Η απλή μίμηση βέβαια είναι ύλέθηρα στην Τέχνη. 'Οποια μίμηση κι' αν είναι. 'Ενώσω μιμούμαστε, όποιον κι' αν μιμούμαστε, τούς Ευρωπαίους ή τούς αρχαίους 'Ελληνες ή τούς Βυζαντινούς ή όποιον άλλον, σύγχρονον ή όχι, τέχνη δέν κάνομε, δε δημιουργούμε, φτιάνομε νεύτικα έργα, χωρίς την πνοή της ζωής, άγροστα και θνησιμαία. 'Ομως πρέπει να προσδέσουμε για παραγοριά πως πάντοτε και παντού τά γνήσια έργα της Τέχνης κι' ή αληθινή καλλιτεχνία είναι και ήταν ή εξαίρεση. Για να έχομε αυτά τά μετρημένα αδύνατα άριστουργήματα, πού μās κληροδότησαν οί περασμένοι αιώνες, πόσα άλλα, άμέτρητα, δε γεννήθηκαν και πέθαναν, πριν να ζήσουν ή άφού έζησαν μιá μικρή έντυχιόμε-

νη ζωή; Δοιπὸν συμφωνοῦμε, καταδικάζουμε καὶ μεῖς κ' ἄθ' ε μίμηση, θεωροῦμε ἕμως ἀδύνατο πρᾶμα, καὶ δυστύχημα ἂν ἦτανε δυνατὸ, τὸ ἐμπόδιμα μιᾶς ἐπιρροῆς ἀπὸ ἄλλου κ' ἀπὸ ἑαυτοῦ κ' ἂν ἔρχεται. Περιοσώτερα, δὲ θαρροῦμε πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ ποῦμε. Ἄλλωςτε, σὲ κάποιον περασμένο φύλλο, ὁ συνεργάτης μας καὶ συνεργάτης τοῦ «Θρύλου» κ. Ἄλκης Θρύλος τὸ ἔβαλε τὸ ζήτημα στὴν πρεπούμενη θέση μ' ἓνα του κριτικώτατο ἄρθρον πὸν τὸ υπογράφουμε διχῶς νὰ τοῦ ἀλλάξουμε οὔτε ἓνα γιώτα.

Ὅμως κ' ἡ διεύθυνση τοῦ νέου περιοδικοῦ μᾶς λέει, σὶδ τέλος τοῦ προλόγου του, πῶς: «ζητεῖ νὰ δείξει μερικὸς ἀνθρώπος πὸν τραβᾶνε καθένας δικὸ του δρόμον», πὸν βέβαια δὲ θὰ πεί πῶς ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς θὰ εἶναι ἐπιτελῶς ξένος πρὸς τὴν ζωὴν, ἠλικίαν, ἠθικὴν ἢ πνευματικὴν πὸν τὸν τριγυρίζει. Καὶ τῶντι τὸ ἀρετὰ πλούσιο περιεχόμενον τοῦ «Θρύλου» δείχνει πῶς κ' αὐτός, ὅπως ὅλοι μας, δουλεύει γὰρ τὸν ἴδιον σκοπὸν καὶ μὲ τὰ ἴδια μέσα. Καί, σὸν κάποιον εἰρωνείαν τῆς μοίρας, πολλὰ κ' ἀπὸ τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του εἶναι τὰ μεταφρασμένα ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν φιλολογία. Σημειώνουμε ξεχωριστὰ τὸ ἐπέροχον διήγημα τῆς Selma Lagerlof «Στὸ Δικαστήριο».

— Ἡ Πόλη δὲν ἐννοεῖ νὰ μείνει πίσω ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Ἐνα καινούργιον περιοδικὸν γεννιέται ἐδῶ, ἄλλο γτάνει ἀπὸ κεῖ. Δὲν τὸ θεωροῦμε κακὸ σημάδι. Πολλοὶ πρέπει νὰ δουλέψουνε γὰρ νὰ γεννηθοῦν οἱ λίγοι. Αὐτὸ εἶναι νόμος φυσικός.

Τὸ νέο φιλόλογικὸν περιοδικὸν τῆς Πόλης λέγεται «Διόνυσος» καὶ βγαίνει κάθε δυὸ μῆνες. Ὅμως ἀπὸ τὶς δυὸ πρῶτες του σελίδες πὸν εἶναι θαυμένας «Σὸν Πρόλογος» μᾶς ξαφνίζει:

Μᾶς εἶχαν μάνει, παραμύθια μακαρίτρας γλώσσας, πῶς μιὰ φορὰ τὶς νύχτες, οἱ χειρονομίες, λέει, χαλκοδάκτυλες ξεσκίζαν τὴν θολούρα τοῦ βαρεμοῦ καὶ κορμιοῦντα σὶδ κενὸ, οἱ χειρονομίες, λέει—παραμονὲς ὑπερούσιας ὑπαρξῆς—καὶ κλέβαν ἀπ' τὸ κενὸ κ' ἀπ' τὸ κενὸ κλέβοντας πλάθαν, σὸν ἀνατριχίλα ἀψηλόκορμη, ἓναν ἴσκιον—εἶδωλον—οἱ χαλκοδάκτυλες χειρονομίες.

«Καὶ μοιραία, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ὅπως καὶ σὶδ χροῖα τῆς μακαρίτρας γλώσσας, ἦρτε νὰ βγῆ ὁ Διόνυσος ἴσκιος—εἶδωλον».

Καὶ ξακολουθεῖ ἔτσι. Καὶ γὰρ κείνους πὸν μπορεῖ νὰ σκανταλισθοῦνε μὲ τὴν κάπως νεωτερικὴν αὐτὴ μορφήν τοῦ λόγου, ὁ «Διόνυσος» λέει σὶδ τέλος:

«Οἱ κοντόφωτοι πὸν σνεῖθισαν ν' ἀγαποῦν τὶς νοικοκυρσίτικες φόρμες, θέλουμε νὰ μὴ μᾶς ξέσουν, ἢ ἂν κατὰ δυστυχία μᾶς ξέσουν, θέλουμε νὰ μᾶς περφοροῦνε.»

Αὐτὸ δὲν τὸ κάνουμε. Ὅμως νομίζουμε πῶς οἱ ἐκδότες τοῦ «Διόνυσου» πρέπει νὰ εἶναι πολὺ νέοι, κ' ἔχουμε πεποῖθησεν πῶς θὶαν ὠριμάσουν θὰ ὁμολογήσουν πῶς ὁ ἀνθρώπινος λόγος ἔχει μερικὸς νόμους πὸν κάθε ἐποχὴ καὶ κάθε φόρμα εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀκολουθῆσει. Γιατὶ αὐτοὶ οἱ νόμοι δὲν εἶναι κατὰ ἐξωτερικὸν κ' ἐπίκτητοι, μόνο εἶναι βαθιοὶ καὶ φυσικοὶ, καὶ μ' αὐτοὺς γεννιόμαστε. Καὶ ἂν ἡ ἀνθρώπινη Τέχνη πασκίζει νὰ μᾶς δώσει ἀλήθειες πὸν βρῶσκονται πίσω καὶ πέρα ἀπὸ τὸν ὄρατὸν κόσμο, ἂν

ἡ δουλιὰ τῆς εἶναι νὰ λέει τὴν ἀπειρία, πάντα θὰ πασκίζει νὰ το ἔρει μὲ βίαια παρμένα ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμο, τὸν ἀσθητὸν, μὲ τὸν τριτοδιάστατον χῶρον καὶ μονοδιάστατον χρόνον, τὸν κοσμὸν τὸν ὑποταγμένον σ' ὅλους τοὺς νόμους τῆς ἀνθρώπινης νόησης. Κι' αὐτὸ, θαρροῦμε, θὰ πεί τέρη. Περιοσώτερα δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε δῶ. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μας, καὶ αὐτὴ τὴν γνώμην ἔχουμε καὶ γὰρ τὴν ἀρλουμπογραφίαν τῆς Ἀθήνας πὸν χρησιμοποιεῖ σὸνς καλοθελητῆς ὡς δῆλο ἐναντίον τῆς δημοτικῆς ἰδεολογίας· γιατί οἱ πῶς ἀπλοὶ πιστεῖουν πῶς ἡ ἀκαταληγία εἶναι λάθος τῆς γλώσσας.

Καὶ στὴν ἄλλη ὕλη τοῦ «Διόνυσου» ἀπαντοῦμε τὴν ἴδιαν τάση, πὸν σὶδ κάτω κάτω δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν κατηγορήσει, θὶαν ἡ Διεύθυνση τοῦ ὁμολογεῖ πῶς ὁ «Διόνυσος» δὲ δημιουργήθηκε γὰρ τοὺς πολλοὺς, κ' οὔτε γενικὰ γὰρ τοὺς λίγους, ἀλλὰ γὰρ τὴν πῶς ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν λίγων». Καὶ εἶναι τόσο δύσκολο νὰ ὀρίσει κανεὶς ποῖα εἶναι ἡ πῶς ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν λίγων! Ἐξὸν ἂν τὴν ὀρίσει κανεὶς ἔτσι: Ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν λίγων λέω ἐκείνην πὸν ἐννοεῖ φράσας σὸν τὶς παραπάνω τοῦ προλόγου ἢ σὸν τὶς ἀκόλουθες:

Ἡ Ξεδονιάρια τοῦ φωνῆ μελάνιαζε σὶδ ἁμαρτήματα τοῦ κόσμου.

ἢ: «ὁ ἀγέρας κυλιέται ἀκόμα—ἀλογοῖμένο λούφασμα—σὶδ δῶμα τῆς ἀρρόβγαλης ἡρεμίας—σὶδ καστέλια τὸν καρτεροῦν οἱ γκρίζες ἀχαμνοῦνες τῆς πάχνης.—

Ἐἴσως βρέξει— πρωτόχρητα πλανόγια—»..

Γιὰ μιὰ στιγμή σταματοῦμε σὸν ποιητὴ Δ. Ν. Οἰκονομίδην. Τὸ πρῶτον τοῦ ποιήμα «Ὁ Χότζας» εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὄχι γὰρ τὴν σχετικὴν του, μὰ γὰρ τὴν ἀπόλυτην ἀξίαν του. Μιὰ σειρὰ ἀπὸ τέτοια ποιήματα θᾶδινε σὸν ποιητὴν τοῦ μιὰ ζηλευτὴν θέση σὶδ ἐλληρικὰ γράμματα. Ὅμως δυστυχῶς τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ποιήματα, πὸν ἀκολουθοῦν, μᾶς φέρουν πάλιν σ' ἓνα χάος ἐσωτερικοῦ κόσμου πὸν δὲν κατορθώνει νὰ βρεῖ ἔκφραση:

«Κυλᾶνε...»

Κύματα—κόρφοι σὲ γυμνωμένον παθολόγημα... ἔξοτηθες σκέψεις σὲ λαγνὴν ἀπαντοχί...»

σὲ ἀτέρμωνη μῦθοσ ἐπική...»

ρίμες ἡοῦσες...»

Εἶναι ἀπίστευτον σχεδὸν πῶς τοὺς στίχους αὐτοὺς τοὺς ἔχει γράψει ὁ ποιητῆς πὸν μᾶς δίνει τὴν ὠραία εἰκὸνα τῆς βεξύραινας,—πὸν εἶναι ἐρωτευμένη μὲ τὸ χότζα, καὶ πὸν τὴν παιδεύουνε τὰ δυὸ του χεῖλια τᾶλκα καὶ τὰ παρθένα—καὶ τοῦ χότζα πὸν, ἐνῶ ἐκείνην τοῦ στέλνει τρελλὰ λάγνα φιλιὰ—:

Μὰ ἐκεῖνος ξεχασμένος σὶδ λευκὸν προφήτημα τῆς προσευχῆς, τὰ μάτια του στυλῶνει γὰρ νὰ δεῖ μέσα ἀπ' τὴν πόρταν τῶν μυσηρίων, πὸν ἀνοίγεται πρὸς τὴν ἀνατολήν, τὰ σὸν τοῦ παραδείσου τὰ γυμνά... καὶ ψέλνουνε μαζῶν του— δὲν τ' ἀκοῦς; μαλαματένια προσευχῆ πρὸς τὸ Θεὸν καὶ τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ τὸ νικητῆν:

— Δεῖ — λαχί — ἰλ — ἀλλάχ!

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλία. — «Tu enfanteras» είναι ο τίτλος ενός νέου ρομάντζου, γραμμένου από μία κυρία, την Raymonde Machard. «Θά τεκνοποιήσεις». Ένας τίτλος που μοιάζει λίγο σάν προσιταγή ή σά φοβέρα ή τελοσπάντων σάν καλή συμβουλή. Είναι ένα μυθιστόρημα, όπου η Ka Machard με πολλή ειλικρίνεια και μ' ύφος λιτό, γράφει την ιστορία της μητρότητάς της, ύμνει το νόμιμο έρωτα που τον καθαριάζει το παιδί, αναίδει το σχηματισμό μιας νέας ανθρωπίνης υπαρξής, και ακολουθεί όλο το δρόμο του μαριτρίου που έχει να κάνει ή γυναίκα για την εκπλήρωση αυτού του μεγάλου της προσορισμού. Μα ή Ka Machard δεν ήθικολογεί:

«Αν ό άντρας,» γράφει στον πρόλόγο της, «γνώριζε τη γυναίκα, δε θά της μιλούσε για τόν ώραίο ρόλο που της ανήκει μέσα με μιιά κακή κωμωδία, δε θά την ώνάγκασε να μένει στο γυναικειό προσορισμό της με προσόνια για την επίσημη μητρότητα, με νόμους, με κάθε είδους θεοπίσματα, άκόμα και με χρηματικές άμοιβές για κείνην που κρατεί στους κόρφους της την έλπίδα της Πατρίδας.» Αν ό άντρας γνώριζε τη γυναίκα, θά της μιλούσε μονάχα για την άγάπη. . .»

Η βάση του μυθιστορηματός της είναι ή άγάπη, ό έρωτας που ύπνώνεται, γιατί απ' αυτόν γεννιέται μιιά άλλη άγάπη. «Όμως ό σκοπός της ίσως είναι τó αυγάτιομα του πληθυσμού, «ή έλπίδα της Πατρίδας», οί στρατιώτες, ή επιστράτευση, ό παγκόσμιος πόλεμος στο μέλλον. Και δώ φεύγουμε από την Τέχνη κι' ερχόμαστε στη σκοπιμότητα: και συλλογίσμασε αν ύπάρχον πολλές μητέρες που θέλουν να γεννήσουν στόχους σκοποβολής. Κι' όπως κάθε καλλιτέχνημα με «θέση», μās γεννάει κι' αυτό άμφιβολίες και στοχασμούς. Και δε μās φτάνει πια τó γιατί της αιτίας, μόνο ζητάμε και τó γιατί του σκοπού. Και ψάχνουμε να βρούμε τί είναι καλύτερο: να κάνει κανείς παιδιά, ή όχι; και τó καλύτερο δεν τó βρισκόμαστε, γιατί τέτοιο πράμα δεν ύπάρχει.

— «Ο Κλαβέλ στρατιώτης» του Léon Werth είναι ένα μυθιστόρημα με ήρωα σοσιαλιστή, γραμμένο, καθώς υποπιενόμαστε, από έναν όχι σοσιαλιστή. «Ο Κλαβέλ φεύγει για τόν πόλεμο με ιδέες σοσιαλιστικές. Κατατάχτηκε στο στρατό, όπως θά βυθιζότανε κανείς μέσα σέ κείνον τόν ώκεανό από λάσπη. Δεν έλπίζει τίποτα. Δε βλέπει τίποτα άλλο από την καθημερινή ιστορία της κρύας σούπας και του θεομού θανάτου. Δεν ξέρει πού βρίσκεται, μα ξέρει πώς υποφέρει και βασανίζεται. Απτά όμως δεν εμποδίζουν καθόλου τόν Κλαβέλ από τó να είναι καλός στρατιώτης. Είναι ακριβώς εκείνος που, μ' όλες τις επαναστατικές του ιδέες, έσωσε τόν τόπο του, και είναι αυτός που θά τον σώσει από την πάρα πολύ μοντέρνα πολιτική, στόν εσωτερικό πόλεμο. Μās παρουσιάζεται, μ' άλλα λόγια, ό σοσιαλιστής Κλαβέλ όχι μονάχα καλός μαχητής εναντίο στόν έξωτερικό έχτρό, μόνο και υποστηρικτής του άστικού κράτους και τών καλών ενών ανθρώπων που, την ώρα που αυτός πολεμούσε, καταγινόντουσαν να γεμίσουν τις βαθιές τους τοέςες και που τώρα ποδοστρε την ήσυχία για να ξεκουραστούνε λιγάκι από

τους κόπους τους. Είναι κι' αυτό καιτι πού, αν λείπει ή σκοπιμότητα, μπορεί να είναι μιιά πολύ δραματική ιστορία, πολύ άληθινή.

— Τό «Τέρας» του Gaston Chéreau είναι ή ιστορία ενός γυνεύ, που ό πατέρας του είναι και πατέρας της κόρης του ίδιου γυνεύ. Και στο τέλος καταλήγει ό γυνεός αυτός να κάνει παιδι με τη μητέρα του. Η υπόθεση είναι βέβαια φριχτή, και ό συγγραφέας δικαιολογείται λέγοντας πώς είναι παρμένη από τη ζωή όμως μη ξέροντας πώς μεταχειρίζεται τó θέμα του, δεν μπορεί με να πούμε τίποτα. Θαρρούμε όμως πώς ένα τέτοιο τέρας, όπως τó λέει κι' αυτός, ή καλύτερα, τέτοια τέρατα σάν αυτή τη φαμίλια, δεν είναι από τά καλύτερα μονέλα για ένα συγγραφέα.

— Περισσότερο ενδιαφέρον έχει και περισσότερο ανθρωπινή μοιάζει ή υπόθεση του μυθιστορηματός του Arthur Bernède «Η εποχή τών θανάτων». Ένας φανατικός ειρηνοφιλος χάνει τούς δυό του γυνεούς στόν πόλεμο, και γίνεται άγριος εθνικιστής, κι' ένας πολεμάρχος γερο-στρατηγός καταλαβαίνει στο τέλος της ζωής του πώς δεν είναι πάντοτε καλό να δίνουμε στα παιδιά μας να παίζοντε με μολυβένιους στρατιώτες. Τέτοιες άνατροπές κι' αναποδογυρίσματα είναι πολύ άληθινά και συμβαίνουν πολύ συχνά μες στην ψυχή του ανθρώπου. Όμως δεν πρέπει να τανακατεύουμε με κάτι άλλα, ίσως συχνότερα αναποδογυρίσματα, που δεν είναι καθόλου εσωτερικά, παρú μόνο έξωτερικά και που έχουνε ελατήριο, μέσα και σκοπό την άτομική καλοπείραση ή φιλοδοξία.

Δανία.— «Ο Δανός ποιητής και δραματικός συγγραφέας Helge Rode δημοσίεψε ένα βιβλίο με τόν τίτλο «Ο πόλεμος και τó πνεύμα», όπου πασιζεί να φιλοσοφήσ άπάνω στόν πόλεμο με ύση μπορεί περισσότερη σδδετερότητα. Και βέβαια για τó φιλοσοφήσει κανείς άπάνω σέ καιτι, πρέπει να τó βλέπ ειήμερόλητα. Όμως αυτό είναι τόσο δύσκολο, που τις περισσότερες φορές νομίζουμε πώς φιλοσοφούμε, ενώ πράγματι δικηγορούμε. Ο Helge Rode, σάν ποιητής και σά Δανός, ήταν κατάλληλος γι' αυτό, και γι' αυτό γίνεται δυσάρεστος σ' όσους βλέπουν τά πράματα από τη μιιά ή την άλλη τη μεριά. Δεν μπορεί να τού συγχωρήσουν πώς μελετάει τó πνεύμα του πολέμου γενικά, πώς θεωρεί τόν εθνικισμό σάν ένα γενικό αίτημα που γεννάει και θά γεννάει τούς πολέμους, πώς δεν ξεχωρίζει τόν εθνικισμό που ζητάει να δουλώσει τις άλλες εθνικότητες, από τόν εθνικισμό που ίσια ίσια ασεμάει για να τις επερασπιστεί. Νά, λ. χ., μερικά λόγια που για να νοιώσει κανείς καλά πρέπει να τά αιτιάνεται:

«Οί εθνικότητες βρίσκονται σ' αντίθετο χαρακώμα ή μιιά άπέναντι στήν άλλη, ενώ ό εθνικισμός, όταν κανείς τον θεωρήσει στις διάφορες χώρες σάν πνευματικό φαινόμενο, θάποδειχτεί ίσως πώς έχει κοινή τη ρίζα του μέσα στις ψυχές. Ένας γάλλος εθνικιστής κι' ένας γερμανός εθνικιστής είναι φυσικοί αντίπαλοι όμως στο βάθος είναι σύμφωνοι και σύντροφοι στήν ιδέα, πολεμούνε κι' οί δυό τους έναν κοινό έχτρό: τόν εθνικισμό.»

Βέβαια, ένας που τó αίτημά του είναι επηρεασμένο από την παγκόσμια σίγκροση, δύσκολα θά

κατορθώσει να λευτερώσει το πνεύμα του και να δώσει δικιο στο συγγραφέα. Θα του πει πως δεν έχει μελετήσει καλά τα αίτια του πολέμου, πως δεν εξετάζει ποιος τον ήθελε τον πόλεμο και ποιος όχι, πως δε σπούδασε αρκετά τις διάφορες «κωνανές, λευκάς και ροδοχρόνους βίβλους», πως δεν εξέτασε τις λεπτομέρειες στη διεξαγωγή του πολέμου κτλ., κτλ. Μα θα ροῦμε πως ίσια ίσια έτσι πρέπει να τον δει κανείς τον πόλεμο, αν θέλει να τον νιώσει και να φιλοσοφήσει πάνω του. Η καλύτερη βίβλος είναι η ψυχή του ανθρώπου, όπως την διαβάσει ένας ποιητής κι ένας φιλόσοφος. Η μελέτη της λεπτομέρειας κι όλης της ιστορίας δε θα ωφελήσει τίποτα εκείνον που δεν μπορεί να δει, όπως λέει ο Γκαίτε, στον έναν τους πολλούς και να νιώσει τους πολλούς σαν έναν.

Όμως ο Helge Rode είναι αιτιόδοξος για την εικόνη του κόσμου. Την περιμένει, σαν αποτέλεσμα του πολέμου, από μια συγκέντρωση δυνάμεων τέτοια, που θα μπορεί να την επιβάλλει. Μ' άλλα λόγια, από την Κοινωνία των Εθνών. Έμεις, οά να δυσκολευόμαστε λιγάκι να φτάσουμε σ' αυτό το συμπέρασμα.

— Στο περασμένο τα τυπογραφικά λάθη μας έκαναν θάλασσα τους γαλλικούς στίχους:

Στη δεύτερη γραμμή του πρώτου στίχου το regard πρέπει να γίνει regard.

Η τρίτη γραμμή του ίδιου στίχου πρέπει ναλλαχτεί όλη έτσι: est au ciel.

Ο δεύτερος στίχος αρχίζει: L'argent on n'en a pas de trop κτλ.

Στον τρίτο, μετά το cours, πρέπει να προστεθεί: sur lui, και το hnp-eur να γίνει honneur.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ο «Νουμάς», θέλοντας να πληρώσει μια σπουδαία έλλειψη στον τόπο μας, αποφάσισε να τυπώσει μια συλλογή από καινούρια ποιήματα, γραμμένα επίτηδες για παιδιά ηλικίας από έξη έως δέκα χρονών.

Γι αυτόν το σκοπό προκηρύσσει ποιητικό διαγωνισμό και προσκαλεί όσους θέλουν να λάβουν μέρος σ' αυτόν να στείλουν τα έργα των στα γραφεία του, Σοφοκλέους 3, εως στις 31 τ' Αυγούστου του χρόνου τούτου.

Οι όροι του διαγωνισμού είναι οι ακόλουθοι:

1) Η συλλογή θ' αποτελεστεί από 50 ποιήματα, και τόσα θα βραβευτούν, αδιάφορο αν είναι ενός ή περισσότερων ποιητών. Γίνονται δεκτές συλλογές, αλλά και ξεχωριστά ποιήματα. Το βραβείο θ' δίνεται για κάθε ποίημα, ξεχωριστά και θα είναι δραχμές είκοσι για το καθένα.

2) Τα ποιήματα πρέπει να είναι απλά και όσο μπορεί πιο σύντομα. Να μην έχει το καθένα περισσότερους από 20 στίχους και οι στίχοι να μην είναι μεγαλύτεροι από έντεκασύλλαβοι. Τα θέματα θα παρθούν από την καθημερινή ζωή των παιδιών, τα νήματα πρέπει να είναι απλά και παιδικά και στενά δεμένα με τη μορφή και η γλώσσα καθαρή δημοτική, η γλώσσα τοι σπιτιού, απλή και δίχως ιδιωματισμούς. Οι φράσεις σύντομες και με άδιστη σύνταξη. Με κάθε στροφή να τελειώνει και κάποιο άκραιο νόημα.

3) Τα ποιήματα που θα σταλούν πρέπει να μην έχουν δημοσιευτεί.

4) Τα χειρόγραφα καθαρογραμμένα πάνω στη μιάνη όψη μόνο του χαρτιού και υπογραμμένα το κ α θ εν α με κάποιο, όχι γνωστό, ψευδώνυμο ή άλλο διακριτικό σημάδι, θα συνοδεύονται μ' έναν κλειστό φάκελλο που θα γράφει απ' έξω το ψευδώνυμο ή διακριτικό σημάδι του ποιήματος και θα περιέχει τ' όνομα και την ακριβή διεύθυνση του ποιητή μαζί με τη δήλωσή του πως θέλει να υπογραφεί το ποίημα αν βραβευτεί και τυπωθεί. Θ' ανοιχτούν μόνο οι φάκελλοι εκείνων που θα βραβευτούν. Κανένα χειρόγραφο δεν θα επιστραφεί.

5) Την κριτική επιτροπή θ' αποτελέσουν οι κ. κ. Α. Δάνος, Κ. Καρθαίος, Κ. Παρορίτης, Δ. Ταγκόπουλος και Α. Τρανός. Γραμματέας της Επιτροπής και εισηγητής του διαγωνισμού ο Ρήγας Γκόλφης και σ' αυτόν πρέπει να στέλνονται οι φάκελλοι με τα ποιήματα. Η κρίση της επιτροπής θα διαβαστεί σε δημόσια αίθουσα και θα δημοσιευτεί στο «Νουμά».

6) Όσα ποιήματα βραβευτούν θα γίνουν απολαυστικό χτύμα της Έκδοτικής Έταιρείας «Τύπος» που θα τα εκδώσει όλα μαζί σε βιβλίο, χωρίς κανένα άλλο δικαίωμα του ποιητή, εκτός από το βραβείο. Θ' ακολουθήσει και μουσικός και ζωγραφικός διαγωνισμός για να συντεθούν εικόνες και μουσική για μερικά απ' τα ποιήματα που θα βραβευτούν.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Α. Έδώ. Δεν μπορούμε να δημοσιεύουμε γιατί είναι πέρα πολύ πειραχτικό. Μά ούτε να το επιστρέψουμε μπορούμε. Είμαστε αναγκασμένοι να μην επιστρέψουμε το χειρόγραφο, γιατί αλλιώς θα ζηλεύσατε ιδιαίτερη υπηρεσία γι' αυτό. — κ. Αιμ. Παυλ. Έχουμε λόγους, και θα τους ξέρετε, που μάς εμποδίζουν να πάρουμε μέρος στο ζήτημα αυτό. — κ. κ. Κυρ. Όν. Στ. Στείλτε μας τίποτα πιο φρέσκα και λιγότερο προσοικια. — κ. Τακ. Το. Τα ίδια λέμε και για τα δικιά σου. Μολοντούτο δημοσιεύουμε δω το πιο νόστιμο:

ΣΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Προσβρίσται η Ελλάδα μας; νί ξήσει, και θά ξήσει. Και σένα στο σενόνι σου ό ήλιος; νί σε ψήσει. Για το διαγωνισμό σάς απαντήσαμε να είστε ευχαριστήμενος που δε σάς απόρριψαν. Η στενοκεφαλιή κι η πωλήψη των καθαρευοσιάνων είναι τόσο γνωστή που η δημοσίεψη του γραμματός σου δά θι μάθει στους αναγνώστες μας τίποτε καινούργιο. — κ. Κιτσο. Από τί Κορηκιά θά δημοσιεύουμε ένα μέρος μόνο, το γλωσσολογικό. — κ. Δ. Μιλ. Σμύρνη. Στείλε μας κανένα πιο δεμένο και μικρότερο. — Σ. Μ. Θά δημοσιευτεί άργότερα. κ. Κ. Δημ. Τα «μάγια» θά δημοσιευτούν. Τάλλο όχι και τόσο καλό. — κ. Αν. Τσιφ. Δέ μάς άρέσει πολύ. — κ. Θρ. Λίφ. Άργ. Ευχαριστούμε πολύ για το γράμμα σου. Η δημοτική βέβαια θά φωτίσει στο τέλος και τα πιο σκοτεινά κεφάλια, γιατί είναι η αλήθεια. Είναι όραία άμοιβή για τους κόπους μας φράσεις σας σίν κι' αυτή: «Λοιπόν στο πλευρό σου, άγαπητέ «Νουμά», πρέπει νάγωνιστούμε και νάγωνιστούμε όλοι και δε θάάργησουμε να κατορθώσουμε εκείνο που πρέπει.» — κ. Αίπορφ. Λαμία. Ευχαριστούμε για το γράμμα σου. Τα ποιήματά σου όμως, καθώς και του Σαρ. Μητ, δε μάς άρέσουν πολύ. κ. Ν. Γ. Άρμεν. Τα μέτρα των στίχων σου είναι λίγο ακανόνιστα έτσι που δύσκολα διαβάζονται με ρυθμό. Όμως και το διήγημα μάς φαίνεται κομμάτι άκατάστατα γραμμένο. — κ. Π. Α. Πλέ. Τίποτ' άλλα, σε πιο επίκαιρα θέματα. — κ. Γ. Καστ. Η διεύθυνση που μάς ζητάς είναι: Traducteur interprete, pres Tribunal Civil de la Seine. Rue Bassano 5. Paris. — κ. Γ. Χρη. Ευχαριστούμε. Θά δημοσιευτεί. — κ. Κοσμ. Δημ. Μά τέτοιες βραβείες δεν αξίζει νάν τις προσέχει κανείς. — κ. Η. Κ. Κ. Θά δημοσιευτεί άργότερα. — κ. Ν. Strich. Ζήτησε γράμμα μας σ' όνομά σου, στο Poste Restante του Έξωτερικού. — κ. Στ. Καρ. Η με άφραση του «Προμηθέα» θά δημοσιευτεί στο μεθαιριανό φύλλο. Άν μπροσέσεις, στείλε μας ένα σύντομο σημείωμα για την Πολωνία. Ξα ποιήτρια. Πέρασε κανένα δειλινό, 5-7, από το γραφείο-